

Technická univerzita v Liberci
FAKULTA PEDAGOGICKÁ

Katedra: ČESKÉHO JAZYKA A LITERATURY
Studijní program: Magisterské studium: Učitelství pro základní školy
Kombinace: Český jazyk-německý jazyk

Vliv internetu na lidskou komunikaci
The influence of the Internet on the human
communication
L'influence de l'internet sur la communication
humaine

Diplomová práce: 05-FP-KČL-002

Autor:

Michaela Broscheová

Podpis:

.....

Adresa:

Okrouhlá 139, 473 01 Nový Bor

Vedoucí práce: Doc. PhDr. Milada Hirschová, CSc.

Konzultant:

Počet

Stran	Slov	obrázků	tabulek	pramenů	Příloh
101	18048	---	---	46	---

V Liberci dne: 17.12.2008

Katedra: Český jazyk a literatura

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(pro magisterský studijní program)

pro (diplomant) Michaela Broscheová

adresa: Okrouhlá 139, 473 01 Nový Bor

obor (kombinace): český jazyk – německý jazyk

Název DP: Vliv internetu na lidskou komunikaci

Název DP v angličtině: The Influence of the Internet on the human communication

Vedoucí práce: Doc. PhDr. Milada Hirschová, CSc.

Konzultant: -----

Termín odevzdání: květen 2006

V Liberci dne 17.12. 2008

.....

děkan

.....

vedoucí katedry

Převzal (diplomant):

.....

Datum: 17.12.2008

Podpis:

Prohlášení

Byla jsem seznámena s tím, že na mou diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, zejména § 60 – školní dílo.

Beru na vědomí, že Technická univerzita v Liberci (TUL) nezasahuje do mých autorských práv užitím mé diplomové práce pro vnitřní potřebu TUL.

Užiji-li diplomovou práci nebo poskytnu-li licenci k jejímu využití, jsem si vědoma povinnosti informovat o této skutečnosti TUL; v tomto případě má TUL právo ode mne požadovat úhradu nákladů, které vynaložila na vytvoření díla, až do jejich skutečné výše.

Diplomovou práci jsem vypracovala samostatně s použitím uvedených primárních pramenů a odborné literatury a na základě konzultací s vedoucí diplomové práce.

Michaela Broscheová

V Praze dne 17.12. 2008

Poděkování:

Tímto bych ráda vyjádřila poděkování paní Doc. PhDr. Miladě Hirschové, Csc. za mnoho užitečných rad a připomínek při zpracování této práce.

Michaela Broscheová

Anotace:

Tato diplomová práce se skládá z úvodu, šesti kapitol a závěru.

Úvodní část diplomové práce zahrnuje uvedení do problematiky, formulaci cílů práce a použitou metodologii.

První kapitola začleňuje problematiku vlivu internetu na způsob komunikace mezi lidmi do širšího teoretického rámce a zabývá se relevantními pojmy s internetovou komunikací spojenými.

Druhá kapitola se z hlediska technických aspektů zabývá jednotlivými druhy internetové komunikace, resp. nejdůležitějšími nástroji internetem zprostředkované komunikace, tj. pojednává o e-mailu, chatu, ICQ a internetové diskusi.

Třetí kapitola pojednává o e-mailové komunikaci jakožto stěžejnímu druhu internetových komunikátů, zejména pak o stylu e-mailového dialogu.

Čtvrtá kapitola pojednává o dalším druhu internetového komunikátu, a to o chatové komunikaci, resp. o jazykových prostředcích a aspektech chatové komunikace.

Pátá kapitola se zaměřuje na některé jazykové zvláštnosti komunikace na internetových diskusích.

Šestá kapitola pojednává o specifické problematice s internetovou komunikací spojené – zabývá se nicky (internetovými přezdívkami).

Závěrečná část výsledky diplomové práce stručně shrnuje.

Klíčová slova:

internet, internetová komunikace, komunikace, dialog, dialogická komunikace, replika, komunikát, komunikanti, účastníci komunikace, styl, e-mail, chat, chatové místnosti, ICQ, internetová diskuse, diskusní fóra, nicky a jména na internetu

Annotation:

This thesis includes an introduction, six chapters and a summary.

The introduction presents the subject matter and details the objectives of my work and its methodology.

Chapter 1 covers the issue of the internet's impact on the communication mode(s) among people and applies this issue to a wider theoretical framework. Relevant terms related to internet communication are also defined.

Chapter 2 deals with the technical perspective with regards to individual forms of internet communication such as the most notable instruments used, i.e. email, chat, ICQ and internet forums.

Chapter 3 discusses the most significant form of internet communication, email, and how the style of email dialogue has developed and its influence on communication.

Chapter 4 deals with the language aspects of internet chat communication.

Chapter 5 focuses on several language specifics involved in internet discussion forums.

Chapter 6 looks at the topic of internet nicknames.

The conclusion briefly summaries the results of my research.

Key words:

internet, internet communication, communication, dialogue, dialogue communication, reply, communicat, communionists, communication's partners, style, e-mail, chat, chatrooms, ICQ, internet discussion, discussion forums, nicks and names on the internet.

Annotation:

Cette thèse de diplôme est composée d'une introduction, six chapitres et une conclusion.

L'introduction inclut une initiation dans la matière, elle détermine les objectifs du travail ainsi que la méthodologie suivie.

Le premier chapitre incorpore la question de l'influence de l'internet sur la façon de communication parmi les gens dans un contexte théorique plus large et traite les termes liés à la communication par internet.

Le deuxième chapitre quant aux aspects techniques traite des formes respectives de la communication par internet, ça veut dire les instruments les plus importants de la communication trasmise par internet et à cet égard discute email, chat, ICQ et finalement discussion internet.

Le troisième chapitre se focalise sur la communication par email en tant que l'instrument le plus important de la communication par internet, notamment sur le style du dialogue email.

Le quatrième chapitre traite un instrument suivant de la communication par internet - la communication par chat et se focalise plus particulièrement sur les moyens linguistiques de la communication par chat.

Le cinquième chapitre se focalise sur certaines particularités linguistiques existantes dans les discussions internet.

Le sixième chapitre discute une problématique spécifique liée à la communication internet et discute les nicks (surnoms internet).

La partie finale (conclusion) résume brièvement les résultats de mon travail.

Les termes clés:

internet, communication, communication d'internet, communication de dialogue, réplique, participant de la communication, style, e-mail, chat, chatrooms, discussion internet, forums de discussion, surnoms et les noms sur Internet.

Obsah:

Titulní list	1
Zadání diplomové práce	2
Prohlášení	3
Poděkování	4
Anotace	5
Obsah	9
ÚVOD	11
1 Pojem internetu a internetové komunikace	15
1.1 Ke komunikaci obecně	15
1.1.1 Pojem komunikace a její druhy	15
1.1.2 Pojem komunikátu a jeho členění	16
1.1.3 Komunikanti	18
1.2 Internet	18
1.2.1 Charakteristika internetu	18
1.2.2 Historické pozadí internetu	19
1.2.3 Základní služby poskytované na internetu	19
2 Členění internetové komunikace (technické aspekty)	21
2.1 E-mail	21
2.2 Chat	22
2.2.1 Obecně k chatu a chatové komunikace	22
2.2.2 Zaměření chatovacích místností	24
2.2.3 Přístup	25
2.3. ICQ	25
2.4 Diskuse	27
3 E-mailová komunikace aneb styl e-mailového dialogu	30
3.1 Kontaktní dostupnost	30
3.2 Neformálnost e-mailového dialogu	34
3.3 Užití standardních a nestandardních jazykových variant	41
3.4 Spontánnost e-mailové komunikace	44
3.5 Dynamičnost e-mailového dialogu	45
3.5.1 Návaznost, interaktivnost a plynulost e-mailové komunikace	46

3.5.2	Citace a intertextuálnost e-mailové komunikace	48
3.6	Etiketní pravidla při formulování a zasílání e-mailových zpráv-„Net-etiketa“	51
4	Dialogická komunikace na chatu (styl chatového dialogu)	55
4.1	Průběh chatového dialogu	55
4.1.1	Replika jakožto základní dialogická jednotka	55
4.1.2	Začátek chatového dialogu: iniciační repliky	56
4.1.3	Reakce na chatovém repliky	58
4.1.4	Zakončení chatového dialogu	59
4.2	Sociolingvistické aspekty chatu	61
4.2.1	Absence tématu v rámci chatového dialogu	61
4.2.2	Anonymita chatového dialogu a změna identity	65
4.3	Některé zvláštnosti jazykové komunikace a využívaných jazykových prostředků na chatu	66
4.3.1	Nadprodukce grafických znaků v rámci chatové komunikace - simulace parajazykových a neverbálních prostředků	66
4.3.2	Emotikony	68
4.3.3	Psanost, či mluvenost chatového dialogu?	73
4.3.3.1	Fonetizace v rámci chatového dialogu	73
4.3.3.2	Počítačově-internetová terminologie - slang na chatu	75
4.3.3.3	Komunikace prostřednictvím ICQ	78
5	Jazyk na diskusních fórech	80
5.1	Některé zvláštnosti jazykové komunikace a využívaných jazykových prostředků v rámci internetových diskusí	80
5.2	Postoje komunikantů diskusních fór k ortografické správnosti	81
6	Nicky a jména na internetu	87
	ZÁVĚR	93
	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	96

Úvod

Internet a z něho vyplývající rozmanité možnosti internetové komunikace nepochybně představují fenomén a vymoženost moderní techniky, které se stávají pro většinu z nás samozřejmou součástí našich každodenních životů. Internet je v současnosti pro nás absolutní samozřejmostí, jedinečným zdrojem informací, pracovní nástrojem a každodenním komunikačním nástrojem.

V této práci bych se ráda zaměřila právě na nejdůležitější prostředky a aspekty mezilidské komunikace internetovým médiem zprostředkované. Pokusím se ukázat na to, jaké jsou zvláštnosti a charakteristické rysy jazykových komunikátů zprostředkované takovým jedinečným fenoménem a nejpokrokovější vymožeností moderní společnosti, internetem.

V rámci této práce přitom zaměřím svoji pozornost především na komunikaci realizovanou prostřednictvím e-mailu a chatu. Pro úplnost výkladu se rovněž musím alespoň krátce zastavit u dalších nedávno se objevících komunikačních nástrojů na internetu, které zažívají v poslední době velký rozkvět, a to u ICQ komunikace a u jazykových projevů v rámci diskusí a na diskusních fórech.

Ráda bych především za pomoci předkládaného a následně analyzovaného jazykového materiálu¹ poukázala na to, do jaké míry e-mailová a chatová a okrajově i ICQ a diskusní sdělení, resp. z nich

¹ V této diplomové práci předkládaný a analyzovaný jazykový materiál buď pochází z mých vlastních zdrojů, tj. z mé vlastní internetové komunikace, či byl poskytnut dle potřeby kamarády, známými a kolegy. Někdy čerpám předkládaný jazykový materiál z „bezedné internetové studnice“, zejména pak v případě chatové komunikace, nebo vycházím z příkladů jazykového materiálu použitého v rámci sekundární literatury pro účely této práce využívané; v těchto případech, tj. nepochází-li podkladový jazykový materiál z mých vlastních zdrojů, na zdroj získání používaného jazykového materiálu vždy odkazuji. V případě mých vlastních zdrojů, resp. v případě uváděných e-mailových komunikátů v zájmu zachování anonymity neuvádím skutečné jméno uživatele, resp. provádím jeho modifikaci a neuvádím

vzniknuvší komunikační forma je srovnatelná s jinými typy psané komunikace, čím připomíná ústní sdělení na straně jedné, jakož i to, do jaké míry se tyto druhy internetové komunikace liší od jiných komunikační psaných forem i mluveného slova na straně druhé.

V této souvislosti bych se ráda pokusila analyzovat, do jaké míry jsou jazykové projevy zprostředkované internetem spíše jedním z druhů tradičních psaných, písemných projevů a majících podobné zákonitosti a charakteristické znaky, nebo zda se na druhou stranu nepřibližují, resp. neodrážejí spíše rysy „mluvenosti“ než „psanosti,“ tj. zda e-mailová, chatová, ICQ a diskusní komunikace nemá blíž k běžnému mluvenému projevu než ke komunikaci užívající psané formy. Na rozboru předkládaného jazykového materiálu bych ráda ukázala, jak se příslušná specifická „psanost“ nebo „mluvenost“ odráží na rysech elektronických komunikátů.

Cílem mé práce je rovněž poukázat na to, jak internetová komunikace, ať již soukromého, nebo veřejného charakteru, je odrazem všestrannosti a polyfunkčnosti českého jazyka a ve výsledku odhaluje jeho nové možnosti.

V první kapitole se pokusím problematiku vlivu internetu na způsob komunikace mezi lidmi začlenit do širšího teoretického rámce a pojednávám o pojmech s internetovou komunikací spojených; tj. o pojmech komunikace a jejích druzích, komunikátu a jeho členění, komunikantech a internetu jako takovém, zejména ve vztahu k charakteristice internetu, jeho historickému pozadí, způsobům připojení k internetu jakož i základním službám jím zprostředkovaným.

Ve druhé kapitole se budu zabývat jednotlivými nástroji internetem zprostředkované komunikace, tj. e-mailem, chatem, ICQ a internetovou diskusí. O těchto nástrojích komunikace na internetu v této kapitole pojednám z hlediska technických aspektů.

Snažím se zde přitom nezahltit čtenáře velkým množstvím informací technického charakteru, nýbrž pouze v souvislosti s prioritním důrazem této práce poukázat na technickou stránku internetu, jejíž možnosti umožňují a na každém kroku lemují a ovlivňují formu a okolnosti z ní vyplývající internetové komunikace a na internetu realizovaných jazykových projevů.

V rámci třetí kapitoly bych se ráda zaměřila na e-mailovou komunikaci jakožto stěžejní, ne-li nejdůležitější druh internetového komunikátu, zejména pak na styl e-mailového dialogu, a to na pozadí takových rysů e-mailové komunikace, jako je její kontaktní dostupnost, neformálnost, spontánnost, dále užití standardních a nestandardních jazykových variant. V této souvislosti pojednám rovněž o takových otázkách a vlastnostech e-mailové komunikace, jako je její dynamičnost, návaznost, interaktivnost a plynulost, dále pak o citacích a intertextuálnosti e-mailové komunikace. Na závěr této kapitoly se rovněž zastavím u etických pravidel „platných“ pro formulování a zasílání e-mailových zpráv (Net-etiketa).

V kapitole číslo čtyři pojednám o dalším druhu psaného elektronického komunikátu, a to o chatové komunikaci. V této souvislosti se opět zaměřím na jazykové aspekty tohoto dialogu, a to na pozadí takových charakteristických rysů chatové komunikace, jimiž je průběh chatového dialogu, jeho sociolingvistické aspekty a některé zvláštnosti jazykové komunikace na chatu. Do této kapitoly pojednávající o chatu a stylu chatové komunikace, resp. dialogu podřazuji rovněž otázku ICQ komunikace, která jak z hlediska technického fungování tak s ohledem na

jazykové projevy, resp. využívané jazykové prostředky se velmi přibližuje chatovému komunikátu.

V páté kapitole se dále zaměřím na některé zvláštnosti jazykové komunikace na internetových diskusích a zde využívané jazykové prostředky. Podívám se rovněž na velmi zajímavou otázku projevování postojů na diskusních fórech jednotlivými komunikanty k otázce ortografické správnosti.

V šesté kapitole samostatně pojednám o problematice nicků čili o internetových přezdívkách jakožto o specifické stránce internetem zprostředkované komunikace.

1 Pojem internetu a internetové komunikace

1.1 Ke komunikaci obecně

1.1.1 Pojem komunikace a její druhy

Slovy M. Čechové (2000, str. 355) je komunikace „proces dorozumívání, společenský styk výměny myšlenkových obsahů mezi účastníky komunikace/komunikanty.“

Podle prostředku, který je jejím základem, můžeme rozlišovat následující druhy komunikace:

- 1) Verbální- tato komunikace probíhá výhradně prostřednictvím jazykového materiálu: hlásek, morfémů, slov a vět, ať již je realizována navenek slovem, nebo písmem. Daná komunikace někdy zahrnuje kombinaci mluveného a psaného/tištěného slova zároveň (např. při přednáškách, apod.).
- 2) Verbálně-neverbální- tato komunikace kombinuje prostředky verbální a paralingvální s prostředky nonverbálními. Mezi tyto extralingvální prostředky můžeme zařadit proxemiku (vzdálenost mezi komunikanty jakožto nástroj vyjádření vzájemného vztahu mezi nimi), haptiku (kontakt dotykem, hmatem), posturiku (poloha a držení těla mluvčího a posluchače), kineziku (pohyb účastníků komunikace, tj. gestiky a mimiky jako např. gesta rukou a změny výrazů obličeje). Tyto nonverbální, extralingvistické jazykové prostředky mluveného projevu mají v tištěném/psaném projevu podobu grafických prostředků.
- 3) Neverbální- do této kategorie můžeme zařadit např. pantomimu, popř. kreslené vtipy nebo reklamy beze slov, komunikaci nějakého

sdělení prostřednictvím signálů světelných, zvukových (př. semafor, sirény), apod..

V této souvislosti je třeba zmínit, že verbální projevy mohou být:

- 1) Zvukové- vzniklý jazykový projev je ústní (mluvený či orální) nebo zpíváný.
- 2) Grafické- vzniklý komunikát je psaný (písemný) nebo tištěný.
- 3) Kombinované zvukově-grafické- např. ústní projev je kombinován s projevem psaným, a to buď současně, následně nebo zpětně (např. ústní komentář k napsané textu na tabuli).

1.1.2 Pojem komunikátu a jeho členění

V souvislosti s pojmem komunikace se v odborné literatuře nejčastěji setkáváme s pojmem komunikátu, který představuje základní komunikační jednotku. Do komunikátů patří i soubory komunikátů, tzn. např. dialogické projevy (diskuse, rozhovory....), cykly a soubory projevů (sbírka poezie, cyklus přednášek, reklamní katalog, učebnice, atd.)

Pojem komunikátu se částečně prolíná s pojmem textu, který je používán (1) výjimečně pro označení komunikačního procesu, tj. procesu vzájemného dorozumívání se, (2) častěji však pro označení výsledku komunikace, resp. pro vzniklý tištěný nebo psaný komunikát; pro mluvený komunikát se někdy používá termín diskurs, (3) popř. zejména v odborné literatuře se můžeme setkat s termínem „text“ za účelem označení verbální struktury jazykového projevu.

Podle povahy participace komunikantů na komunikační události lze členit komunikáty na:

- 1) Monolog, při němž posluchač aktivně nikterak nereaguje na jazykový projev mluvčího, tj. na rozdíl od níže uvedeného dialogického projevu monologická komunikace má charakter jednosměrné komunikace. V případě monologu se příjemce komunikátu buď nachází v bezprostřední přítomnosti mluvčího, aniž by došlo k jakékoliv jeho reakci na autorův komunikát, anebo adresát je fyzicky nepřítomen jako v případě samomluvy či tzv. vnitřního monologu mluvčího (př. umělecké dílo).
- 2) Dialog, při němž se komunikačního procesu aktivně účastní dva či více komunikantů a vyjadřují se k tématu komunikace. Tj. dialog můžeme chápat jako dvoustrannou nebo vícestrannou komunikaci, při níž účastníci komunikace na své projevy navzájem reagují. S dialogickým projevem se přitom můžeme setkat nejen při obvyklé komunikaci doma, v zaměstnání či společnosti, ale rovněž jakožto s komunikační formou v rámci slovesného díla (př. drama, epika).

Tato charakteristika se následně odráží v charakteru dané komunikační události, a to např. v podobě spontánnosti a nepřipravenosti či jen částečné připravenosti. Charakter dialogu je rovněž ovlivňován podmínkami, za nichž k němu dochází, informovaností komunikantů o předmětu komunikačního procesu.

Samostatnou součástí každého dialogického projevu jsou repliky, popř. dvojice až n-tice replik. Tento jazykový projev je pak souborem komunikátů. Pod pojmem repliky je třeba chápat příslušnou dialogickou část, kdy jeden z komunikantů hovoří monologicky a bez přerušení až do okamžiku převzetí slova jinou ze zúčastněných stran dialogu.

1.1.3 Komunikanti

Při realizaci komunikační události vedle výše uvedeného komunikátu vystupují do popředí rovněž komunikanti jakožto osoby participující na komunikačním procesu.

Podle povahy kontaktu mezi účastníky komunikace je možné rozlišovat:

- 1) Komunikační styk přímý bezprostřední (takzvaně „z očí do očí“).
- 2) Komunikační styk přímý zprostředkovaný (např. telefonický rozhovor).
- 3) Komunikační styk rovněž zprostředkovaný, ale současně nepřímý, tj. odložený, kdy proces produkce komunikátu na straně jedné a jeho přijetí na straně druhé nespádají do stejného okamžiku. Jde např. o dopisovou komunikaci, novinové či odborné články, mluvené projevy předem natočené a později puštěné ze záznamového zařízení, komunikování prostřednictvím internetových komunikačních forem, zpráv sms, atd.²

1.2 Internet

1.2.1 Charakteristika internetu

Internet je možné vymezit jako celosvětový systém navzájem volně propojených počítačových sítí, které spojují jeho jednotlivé síťové uzly. Uzlem může být počítač, ale i specializované zařízení (např. router). Každý počítač připojený k internetu má v rámci rodiny protokolů TCP/IP svoji IP adresu. Pro snadnější zapamatování se místo IP adres používají

² Čechová M. a kol. (2000) *Čeština- řeč a jazyk*. 2. přepracované vydání. Praha: ISV nakladatelství (dále citováno jako „Čeština- řeč a jazyk“), s. 355-364

doménová jména. Slovo internet pochází z latinské, mezinárodně používané předpony „inter“, tj. mezi a z anglického slova „net“, resp. „network“, tzn. síť.

Z počátku byl internet využíván především k cílené výměně informací. Později lidé zjistili, že informace je možné na internet přímo ukládat a zpřístupňovat je těm, kdo o ně mohou mít zájem. Dnes na internetu najdeme mnoho informací, které, dá se říci, zachycují kolektivní vědomosti lidstva.

1.2.2 Historické pozadí internetu

Internetové dějiny se začaly psát v roce 1969. V tomto roce ve Spojených Státech vznikla experimentální počítačová síť, která spojovala čtyři velká univerzitní střediska. Jedním z důvodů, proč tato počítačová síť vznikla, bylo umožnit vědcům zúčastněných univerzit vzájemnou komunikaci a usnadnit jim realizaci vzájemné kooperace v rámci vědeckovýzkumných projektů.

Tyto projekty byly financovány ministerstvem obrany USA a tyto finance měly charakter účelových grantů. V rámci resortu obrany za tuto oblast, tj. přiznávání těchto grantů na vědu a výzkum, nesla odpovědnost agentura ARPA, tj. „Advanced Research Projects Agency.“ Podle názvu této grantové agentury bylo dáno této první počítačové síti jméno. Dne 29. října 1969 došlo tak ke zprovoznění ARPANETu o čtyřech uzlech spojujících počítače zapojených univerzitních středisek. Od té doby počet uzlů sítě ARPANETu a připojených počítačů neustále rostl.

1.2.3 Základní služby poskytované na internetu

V rámci internetu mohou uživatelé využívat nejrůznějších služeb. Mezi základní služby internetu patří:

- WWW- systém webových stránek zobrazovaných pomocí webového prohlížeče
- E-mail- elektronická pošta
- Instant messaging- online komunikace mezi uživateli
- VoIP- telefonování pomocí internetu (SIP, Skype)
- FTP – přenos souborů
- DNS – domény (systém jmen počítačů pro snadnější zapamatování)
- sdílení souborů (NFS, GFS, AFS, ...)
- připojení ke vzdálenému počítači (Telnet, SSH, VNC, RDP....)³

³ Heslo Internet, Otevřená encyklopedie Wikipedie, text dostupný na web. str.: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Internet>, text ve znění ze dne 25.10.2008

2 Členění internetové komunikace (technické aspekty)

2.1 E-mail

E-mail čili electronic mail je ve svém základu jakékoliv předávání a přijímání zpráv v rámci elektronických komunikačních systémů. Ve smyslu této definice tak jakákoliv komunikace přes internet je vlastně e-mailem. Nutno ovšem dodat, že toto již dlouhou dobu neplatí, neboť označení e-mail se v dnešní době používá pro jistý specifitější komunikační způsob.

První e-mail byl odeslán v roce 1965. Je třeba však mít na paměti, že se tehdy nejednalo o síťovou zprávu, ale o sdělení mezi uživateli jednoho počítače. Síťové e-maily se objevily nejdříve v roce 1966, a to v souvislosti se systémy AUTODIN či SAGE, ovšem prvenství není jasné. Tato nejasnost je dána tím, že neuvěřitelná rychlost vývoje techniky ve druhé polovině 20. století, zejména pak v oblasti internetu není řádně zdokumentována.

Hlavní výhodou e-mailů je bezpochyby jejich nízká cena, poměrně pružná správa, rychlá obsluha a čím dál snadnější využití a dostupnost. E-maily dnes také umožňují přikládání mnoha dalších mediálních souborů či tvorbu interaktivního textu přímo v rámci zprávy. Mimo klasických příloh, které mohou obsahovat prakticky jakékoliv soubory, je snahou dnešních programátorů umožnit tvorbu interaktivních zpráv co nejširšímu množství uživatelů a co nejjednodušším způsobem. Podobně je tomu i u programů pro tvorbu webových stránek. E-maily se tak dnes obohacují hlavně různými animacemi, fotografiemi, obrazy, hypertextovými odkazy apod.

Na druhé straně největším problémem s e-mailem a s e-mailovou komunikací souvisejícím je pak bezpochyby spam, tzn. nevyžádaná pošta

zpravidla reklamního charakteru, která s sebou nese čím dál větší finanční a technickou zátěž, a to i v souvislosti s různými druhy počítačových virů, jež s sebou může přinášet.

Podle průzkumu NetMonitor⁴ je e-mail v současnosti nejčastěji používanou on-line službou. 79,3 % uživatelů internetu s ním pracuje denně, jedná se o 2 617 836 osob, kteří každý den nahlédnou do své e-mailové schránky, dalších 17,7 % se podívá alespoň jednou týdně a 0,7% jednou měsíčně. Petr Sak a Karolína Saková⁵ dokonce udávají, že elektronickou poštu využívá 83% mladé generace a 50% populace ve věku nad 30 let.⁶

2.2 Chat

2.2.1 Obecně k chatu a chatové komunikaci

Chat lze obecně rovněž vymezit jako jedno z médií internetu sloužící dialogické internetové komunikaci. Jde o neformální dialog, při němž dochází ke komunikaci osob navzájem sobě známých či neznámých, a to ve dvojicích nebo ve větších skupinách. Chatový dialog, resp. komunikace chatem zprostředkovaná probíhá písemně, ale na rozdíl od dopisové, listovní komunikace (včetně komunikace e-mailové) se odehrává v reálném čase.

Z terminologického hlediska česká praxe pro tento způsob komunikace většinou používá přejatý termín „chat.“ Můžeme se však občas rovněž setkat i s výrazy „chatování“ či „pokec.“ Pro označení samotného místa,

⁴ NetMonitor Consumer – 5. vlna, internetoví uživatelé v ČR a jejich zvyky.

⁵ Sak P., Saková K. (2007) *Jak Internet mění společnost*, dostupný na web. str. <http://www.lupa.cz/clanky/zpusob-vyuzivani-osobniho-pocitace-a-internetu/>, text ve znění ze dne 4.10.2008 (dále citováno jako „Jak Internet mění společnost“)

⁶ Podle Jak Internet mění společnost přitom neužívanější email, resp. e-mailovou schránkou je ta existující v rámci serveru www.seznam.cz. Jen v srpnu 2006 ho za den navštívilo 674 947 lidí, za celý měsíc to pak činilo přes 2 miliony.

tj. virtuální místnosti, do níž návštěvníci, potenciální účastníci chatového dialogu vstupují a kde následně dochází k realizaci dialogů, se vedle samotného termínu „chat“ využívají termíny „chatroom“, „chatovací místnost“, ojediněle výrazy „kecárna“ či „žvanírna.“⁷

Chat vznikl patrně kolem roku 1995, kdy byl dokončen vývoj potřebné technologie k jeho fungování a vymyšleny jeho základní systémy. Na území České republiky se pak vznik chatu váže k roku 1997 a jménům Martin Michale a Jiří Vaníček. Martin Michale zprovoznil v roce 1996 internetovou seznamku, v následujícím roce pak začal spolupracovat s Jiřím Vaněčkem na rozšíření služeb, přičemž narazili na možnost vytvoření chatu.

Původní chat běžel, kvůli technickému zázemí, pouze na univerzitním serveru TU Liberec a maximální počet aktivních uživatelů mohl být kolem 70. Rozvoj pak přišel s rokem 1998, kdy se postupně rozšiřovalo technické zázemí a s ním i služby, které byly nabízeny.⁸

V současné době je v provozu v českém jazyce velké množství chatů, tj. místností, v nichž se dialogická chatová konverzace odehrává. Tyto chatovací místnosti existují na internetu buď samostatně nebo v rámci serverů, jež mohou zaměření „chatroomu“ ovlivnit či zúžit okruh návštěvníků. Mnohdy jsou chatovací místnosti pouze doplňkem k jiným službám, např. k e-mailovým schránkám. Úroveň a množství nabízených služeb se značně liší, ať už jde o grafickou stránku, možnosti komunikace či možnost rozvíjet svou virtuální identitu.

⁷ Vitochová K. (2000) *Čeština na internetu*. Diplomová práce. Filozofická fakulta Univerzity Karlovy. 68 s. (dále citováno jako „Čeština na internetu“), str. 16

2.2.2 Zaměření chatovacích místností

V chatovací praxi se můžeme setkat jak s místnostmi majících zvláštní zaměření, tak s chatroomy, které se nezaměřují na určité konkrétní téma a které současně neohraničují ani skupinu návštěvníků.

V případě první kategorie, tj. chatovacích místností s určitou specializací, převládají v současné době (1) chaty seznamovací, tzn. místnosti, jejichž cílem je seznámit se, resp. navázat kontakt spíše trvalejšího charakteru s jiným návštěvníkem daného chatu, (2) dále potom chaty spojující lidi podobných zájmů (sporty, automotorismus, hudební styly, vaření, atd.).

Větší zprostředkovatelé chatovacího styku⁹ nejprve určí kategorie nazvané podle zaměření návštěvníků serveru, př. Města a místa, Sex a neřesti, Hudební styly a kapely, Pokec a klábosení, atd.¹⁰ V rámci každé této kategorie se nachází zpravidla několik místností zřízených již předem provozovatelem serveru, dále je však možné vytváření vlastních kategorií a oblastí chatovacích místností ze strany zainteresovaných návštěvníků serveru, čímž, jak podotýká K. Vitochová, tyto tvůrci „mohou také ovlivnit téma konverzace a složení skupiny návštěvníků.“

V praxi chatové komunikace však převládají chatové místnosti bez určitého tematického zaměření, kam vstupuje kdokoli, kdo je zainteresován na konverzaci s jinými na jakékoliv téma. Tyto chatroomy slouží především konverzaci kohokoliv s kýmkoliv a rozhovor zúčastněných návštěvníků je tu spíše zaměřen na udržování společenského kontaktu než na sdělovací či informativní funkci.¹¹

⁸ Heslo Chat, dostupný na web. str. <http://cs.wikipedia.org/wiki/Chat>, text ve znění ze dne 10.10.2008

⁹ Např. Xchat

¹⁰ Viz kategorie na web. str. Xchatu <http://xchat.centrum.cz>

¹¹ Čeština na internetu, str. 18

2.2.3 Přístup

Při vstupu na chat je běžné, že je uživatel vyzván k přihlášení či k registraci, kde získá svůj nick¹² a heslo k přístupu. Samozřejmě to není vždy podmínkou a uživatel může být pouze dotázán na svou přezdívku spolu s otázkou na některou doplňující informaci a může vstoupit.¹³

Počet informací, na které je uživatel dotazován u registrace, je značně různorodý, stejně jako jejich ověřování. To, pokud existuje, zpravidla probíhá kontrolou funkčnosti e-mailové adresy na různé úrovni a různými způsoby. Nejčastější dotazy jsou kladeny na pohlaví a věk uživatele.

Je třeba rovněž zmínit, že při registrování jsou údaje většinou rozděleny na povinné a nepovinné. Údaje, které jsou vyplněny, jsou pak v určité míře přístupné i ostatním uživatelům.

2.3 ICQ

Komunikace pomocí ICQ je odvozená od chatu, ale má svá určitá specifika. ICQ navazuje na chat a na e-mail v nabídce svých služeb, ovšem jeho vznik je spojen už s rokem 1996, kdy začal fungovat jeho předchůdce, samozřejmě zcela odlišný od soudobého nám známého programu jménem Mirabilis. V současné době je ICQ jedním z nejpoblárnějších a nejužívanějších způsobů internetové komunikace.

ICQ z pohledu běžného uživatele využívá poněkud jiné technické cesty než předešlé prostředky komunikace na internetu. Uživatel je nucen stáhnout si do svého PC program, který pak komunikaci zajišťuje. Existuje rovněž možnost ryze internetové verze bez nutnosti jakékoli instalace a stahování, ta je ale spíše provizorním prostředkem a není příliš

¹² Tj. přezdívku, jméno

¹³ Např. na www.kecal.cz ke vstupu na chat stačí zadat pouze svou přezdívku a pohlaví.

oblíbená pro značné omezení funkcí, které jsou jinak prostřednictvím ICQ běžně nabízeny.

Uživatel je dále zde také mnohem více svázán se svou internetovou identitou, než je tomu v případě chatu, navíc je ICQ nově používáno i k polooficiální komunikaci s firmami hlavně technického zaměření, které tak odlehčují telefonnímu zatížení a rovněž si tímto usnadňují archivaci komunikace s klienty.

Oproti chatu má ICQ přednost hlavně v možnosti uchování zpráv a v jejich cílení. Zatímco e-mail se snaží převzít funkci oficiálního způsobu komunikace minimálně ve virtuálním prostředí a chat se vyznačuje nestálostí identity, ICQ a podobné programy jako např. Skype se stávají běžným prostředkem každodenní komunikace. Nahrává jim k tomu nemalé množství technických výhod a způsob celkového zpracování těchto programů.

Schránky či lépe účty jsou v tomto případě podobné účtům e-mailovým. Jejich podobu je z velké části možno upravovat využitím nejrůznějších aplikací za předpokladu kompatibility se systémem ICQ. Většina uživatelů s účtem spouští ICQ při zapnutí počítače či jeho připojení do sítě, i když tento trend v současné době klesá, právě pro ono „komunikační rušení“, kdy člověk je snadno dostupný, a tudíž často vyhledávaný, což mu např. znemožňuje potřebným způsobem se soustředit na svou práci.

Jedním ze specifických jevů v rámci programu ICQ jsou popisky jejich účastníků. Ty se týkají zpravidla nálady či aktuální činnosti. Jsou většinou krátké, což je dáno jednak technickými parametry; jednak způsobem jejich využití, kdy jde hlavně o rychlý dojem. Většina popisků se přitom snaží ukázat jejich autora jako originálního a svébytného člověka. Jazyk popisků je tak většinou tvořen různými zkratkami. Může být určen pouze

vybrané skupině, a být tak obtížně identifikovatelný dalšími osobami. Popisek může být také úvodem či námětem k rozhovoru.¹⁴

2.4. Diskuse

Jedná se o reakce uživatelů na určité otázky zmíněné na webových stránkách či příspěvky zde přednesené některým z nich. Rozvíjí se tedy na nich komunikace v klasickém slova smyslu, to jest existují zde komunikující, kteří navzájem reagují na průběh interakce s ostatními subjekty a také mezi ostatními subjekty. Jsou tedy schopni vstupovat do již vedené komunikace.

Internetové diskuse se od komunikace v rámci chatu odlišují tím, že diskutující, resp. autoři jednotlivých příspěvků nemusí být ke stránce připojeni současně a reagovat bezprostředně, ale je možné reagovat i s odstupem mnoha dní či měsíců.¹⁵

Z hlediska struktury diskuse diskusní stránka může být buď jednoduchá, kdy příspěvky autorů jednotlivých příspěvků se řadí podobně jako v rámci komunikace uvnitř chatových místností za sebou v chronologickém pořadí, nebo je koncipována strukturovaně, kdy příspěvky komunikantů v rámci diskusního fóra vytváření soubory vláken, tj. jednotlivé příspěvky na sebe navazují podle toho, k jakému předchozímu příspěvku se vztahují. Někdy technická vybavení diskusí umožňují přepínat mezi oběma těmito mody.¹⁶

Uživatelé diskusí řeší buď odborné problémy, ať už politického, technického či jiného rázu, nebo reagují na přednesenou problematiku.

¹⁴ The ICQ Story, text dostupný na web. str.: <http://www.icq.com/info/icqstory.html>, ve znění ze dne 10.10.2008

¹⁵ Heslo Internetová diskuze, otevřená encyklopedie Wikipedie, text dostupný na web. str. http://cs.wikipedia.org/wiki/Diskusn%C3%AD_f%C3%B3rum, text ve znění ze dne 10.11.2008 (dále citováno jako „heslo Internetové diskuze“)

¹⁶ tamtéž

Dle základního účelu komunikace v rámci tohoto komunikačního média je možné internetové diskuse kategorizovat níže uvedeným způsobem:

- 1) Nejtypičtějším a nejčastějším typem diskusí jsou diskusní fóra k webové stránce či k článkům na určité webové stránce se nacházející, popř. k příspěvkům v těchto místech již předneseným. Možnost diskuse mezi návštěvníky těchto webových stránek je zde pouze doplňkovou funkcí k základnímu obsahu. Předmětem diskuse může být jak samotný text, tak téma či produkt, jichž se týká.¹⁷
- 2) Dalším druhem internetových diskusí jsou tzv. návštěvní knihy či „guestbooks“, které vznikly pravděpodobně jako reakce na snahu tvůrců internetových stránek reagovat rychle a pohodlně na připomínky a dotazy neoficiálního charakteru, které jim zaplňovaly e-mailové schránky. Obsahují tak většinou informace o spokojenosti návštěvníků stránek a jejich případných nedostacích. Jsou zpravidla zřizovány u všech stránek nekomerčního charakteru, které se snaží vytvořit si vlastní publikum, jež by je pravidelně navštěvovalo.

Základní rozdíl diskusních fór oproti guestbooks spočívá v obsahu komunikace. Ten je u diskusních fór zpravidla omezen na vybrané téma či problém, zatímco komunikační interakce u guestbooků je prakticky volná s původním zaměřením na reakce uživatelů.

- 3) Mezi druhy internetové diskuse lze řadit i „nástěnky“ „vyvěšené“ na internetu. Internetové nástěnky jsou si podobné s běžnými nástěnkami ve fyzickém světě a k těm také zpravidla odkazuje jejich grafická podoba, která je většinou inspirována lístky, papírky, připíchnutými na jednobarevný podklad. Nástěnky obsahují informace hlavně oznamovacího charakteru a reakcím na tyto informace jsou pak

vyhrazeny většinou jiné způsoby, které někdy bývají uváděny přímo autory jednotlivých „lístků“. Nástěnky jsou tak využívány k inzerci, k ohlašování akcí či k připomínkám.

- 4) Občas se můžeme setkat na internetu i s internetovými diskusemi v podobě „otázek a odpovědí.“ Je tomu zejména v případech, kdy některé veřejné instituce na svých webových stránkách nabízejí veřejné zodpovídání dotazů, podnětů nebo stížností, popř. v rámci odborně zaměřených poraden, které nabízejí veřejnosti zodpovězení dotazů v oblastech jejich zaměření. Pro tento typ internetových diskusí je charakteristické očekávání, že k příspěvku-dotazu se vyjádří odpovědný zástupce instituce, resp. odborník na problematiku daného dotazu. Některé takové stránky umožňují i vzájemnou diskusi jejich návštěvníků mezi sebou.¹⁸

¹⁷ Heslo Internetové diskuze

¹⁸ Heslo Internetové diskuze

3 E-mailová komunikace aneb styl e-mailového dialogu

V následující části bych se ráda zaměřila na komunikaci prostřednictvím e-mailu jako druhu psaného elektronického komunikátu a na styl e-mailového dialogu.

Předmětem mého zájmu v následujícím výkladu bude přitom obsah e-mailů, resp. e-mailových zpráv, sdělení či dialogů, ať jsou již adresována určitému konkrétnímu příjemci či zas(í)lána více adresátům.

Za pomoci výčtu nejdůležitějších charakteristik rysů e-mailových zpráv a sdělení, resp. e-mailového dialogu a rozboru jazykového materiálu do jednotlivých charakteristik spadajícího (včetně případného srovnání s jinými typy elektronických komunikátů) se pokusím ukázat především, do jaké míry je e-mailové sdělení, resp. tato forma komunikace srovnatelná s jinými typy psané komunikace, čím ústní sdělení připomíná, ale i to, jak se elektronická, resp. e-mailová komunikace od jiných psaných forem komunikace odlišuje. Samostatný aspekt představuje vztah e-mailu a mluveného slova.

3.1 Kontaktní dosažitelnost

E-mailová komunikace mezi odesílatelem zprávy a příjemcem či příjemci odeslané zprávy je založena na představě odesílatele o snadné kontaktnosti, dostupnosti příjemce jeho zprávy. Příjemce je vlastně téměř v bezprostředním fyzickém kontaktu s odesílatelem.¹⁹

Hlavním důvodem tohoto pocitu snadné kontaktnosti, e-mailové blízkosti a zastižitelnosti je jednak samozřejmost, v jaké míře je v dnešní době

¹⁹ Čmejrková S.(1997) *Čeština v síti: Psanost či mluvenost?(O stylu e-mailového dialogu)*. Naše řeč. 1997. č. 5 (dále citováno jako „Čeština v síti: Psanost či mluvenost?“), str. 231

v domácnostech i ve veřejných prostorech rozšířena možnost připojení se k internetu a využívání e-mailových schránek veřejností.

Jako další důvod lze nepochybně uvést i aspekt technického charakteru, tj. rychlost současné e-mailové komunikace a z toho vyplývající snadnost, se kterou můžeme na e-maily odpovídat. V rámci e-mailové schránky obvykle stačí jednoduše kliknout na odkaz „Odpovědět“²⁰ a tím se dostaneme do sekce určené pro psaní nové zprávy. Pole „Komu,“ resp. prostor určený k vyplnění adresy adresáta e-mailu je už automaticky předvyplněné, není tudíž nutné jej hledat v adresáři či jinde a je možné se po vyplnění předmětu zprávy plně soustředit na samotný text našeho sdělení.²¹

Odraz tohoto jistého pocitu nejjednodušší a nejlevnější dostupnosti a zastižitelnosti adresáta ze strany odesílatele můžeme zpozorovat v dikci e-mailových zpráv; pro lepší představu dopadu této charakteristiky na styl e-mailového dialogu uvádíme následující příklady:²²

1) Informace/pozvání:

➤ „*Ahojky kolegové,*

jestli nemáte tuto sobotu, tj. už zítra, co dělat a chtěli byste udělat něco pro dobrou věc, tak by Vás chtěla co nejsrdečněji pozvat na natáčení spotu pro nový projekt nadace Naše světlo.

²⁰ Popř. „Odpovědět všem“

²¹ Blíže k této problematice Kasík P. *Webujeme: posíláme a čteme emaily*, dostupný na idnes.cz, resp. web. str. http://technet.idnes.cz/webujeme-posilame-a-cteme-emaily-da8-sw_internet.asp?c=A080129_010236_sw_internet_pak, text ve znění ze dne 13.10.2008 (dále citováno jako „Webujeme: posíláme a čteme emaily“)

²² Následující kategorizace převzata z Čestina v síti: Psanost či mluvenost?, str. 231

Sháníme studenty ve věku 15-19 let. Spot natáčí studenti FAMU a bude to určitě zajímavá zkušenost. Nemůžeme sice nabídnout finanční odměnu, jídlo a pití bude však zajištěno. Bližší podrobnosti k celé akci naleznete v příloze, popř. mi napište.

Tak tedy zítra se na Vás těším! Mějte se pěkně. Jarka“

- *„Jen takova rychlovka: University of Sheffield dept of Russian and Slavonic studies hleda lecturer in Czech language and linguistics- to by se mi libilo high quality research and teaching. Co vy na to?“²³*

- *„Vážení kolegové,*

Eurocentrum Praha pořádá tento čtvrtek 9. října 2008 od 17 hodin seminář na téma Evropská směrnice o službách- praktické dopady a stav implementace v členských státech Evropské unie. Přednášet bude pan Jan Hebnar, ředitel odboru vnitřního trhu a služeb z Ministerstva průmyslu a obchodu. Vstup na přednášku zdarma. Více informací naleznete v příloze. Zdraví Petra Javorníková.“

- *Přeji hezký den*

„Toto je aktuální newsletter od bwin. Prosím, přidejte adresu news@bwin.com do Vašeho adresáře. Tímto způsobem budete dostávat další e-maily od bwin bez omezení.

Po zahájení v Praze a ve Stockholmu se slavná NHL přesunuje zpět na kluziště v Severní Americe. V pátek se začne "naostro"! <https://www.bwin.com/betsnew.aspx?leagueIDs=34>

Naváže česká výprava na solidní výkony v soutěži družstev na ME

ve stolním tenisu? Klání jednotlivců probíhají tento týden!
<https://www.bwin.com/livebets.aspx?view=calendar.....>“²⁴

2) Dotaz na názor

➤ „Čus Honzo,

slyšel si už nový CD od Metallicity? Právě jsem si ho koupil. Fakt bomba. Pokud ještě ne, tak doporučuju. Ať se daří, tak v pátek.“

➤ „Mily Stando, znas Herze? Co si myslis o jeho projektu? Je to provokace nebo se to má brat vážně?“²⁵

3) Poděkování a žádost

➤ „Ahojda Mirko,

díky moc za zprávu. Já teď mám práce až nad hlavu, takže se mnou nepocítejte. Kdybyste to dali na jiný den..., tak bych trebas přišla, ale zítek fakt nemuzu. Kdysťak dej vědet, zda to nejde posunout. Díky, zatím. Jája“

➤ „Ahoj,

díky za info, nic o tom nevím. Slíbila, že se ozve, ale zatím nemám o ni žádné zprávy. Tak až budeš vědet něco bližšího, dej mi prosím zprávu. Díky, mej se.“

²³ Čeština v síti: Psanost či mluvenost?, str. 231

²⁴ Tento příklad emailového sdělení je z úsporných důvodů zkrácen.

3.2 Neformálnost e-mailového dialogu

Lze říci, že pro e-mailovou komunikaci obecně platí menší požadavky na formálnost dopisu; styl e-mailového dialogu svými replikami se velmi často podobá replikám mluvené konverzace. Samozřejmě však nesmíme zapomínat na to, že toto tvrzení neplatí bezvýhradně a existuje nesčetně situací, kdy i styl e-mailové komunikace musí zachovávat standard klasické velmi formální a oficiální dopisové komunikace. Je tomu tak především tehdy, dochází-li ke komunikaci v podnikatelském, obchodním či vědeckém prostředí, které kladou zvýšené nároky na vystupování aktérů působících v těchto oblastech. Mnohdy se můžeme setkat i s e-mailovými sděleními z hlediska respektování formálních náležitostí hybridními, tj. s e-mailovými zprávami z části dbajícími na formu prezentace, z části běžné formální náležitosti opomíjející.²⁶

- 1) Na rozdíl od běžné dopisové komunikace se v rámci e-mailového dialogu jednoduše obejdeme bez klasických součástí dopisu jako např.
 - vyplnění jména odesílatele a příjemce e-mailové zprávy a jejich adres, údajů o místě a datu odeslání, a to vše v záhlaví e-mailového komunikátu; protože
 - informace o odesílateli vyplývá z toho, že se daný odesílatel přihlásí do své e-mailové schránky. Po odeslání zprávy, resp. po jejím přijetí adresátem se adresátovi automaticky zobrazí jméno odesílatele zprávy, jeho e-mailová adresa a čas odeslání.
 - Podobně informace o příjemci, adresátu zprávy a jeho adresa se v záhlaví e-mailu obvykle neuvádí, a to ani v případě formální (oficiální), např. obchodní komunikace. Stačí pouze v rámci e-mailové

²⁵ Tento druhý dotaz převzat z: Čeština v síti: Psanost či mluvenost?, str. 231

²⁶ Volně dle: Čeština v síti: Psanost či mluvenost?, str. 236-7 a Webujeme: posíláme a čteme emaily

schránky, resp. při generování nové e-mailové zprávy vyplnit Pole “Komu”, popřípadně při reagování na předešle doručenou zprávu, pouze kliknout na odkaz “Odpovědět a pole” “Komu” je již automaticky vyplněné.

- Jako další příklad nižších požadavků současné každodenní praxe na formálnost e-mailového komunikátu je neuvádění místa a data odesílání e-mailové zprávy v záhlaví zprávy; klasicky např. “...*V Praze dne 17. prosince 2007.*“ Běžná absence těchto klasických součástí klasické dopisové komunikace je však opět nejspíš odrazem technické povahy e-mailového mechanismu.

U e-mailové komunikace se dle mého názoru zřejmě nebere v potaz lokalizace odesílatele zprávy; osoba odesílatele je spíše spojována s jeho e-mailovou schránkou a její adresou, nikoliv tolik s konkrétním místem odesílání zprávy, resp. lokalizací počítače, z něhož je/bylo sdělení odesláno. E-mailová adresa zůstává totiž stejná, i když se odesílatel ke své e-mailové schránce připojuje z různých počítačů na různých místech.

Pokud odesílatel e-mailové zprávy považuje uvedení místa odesílání e-mailové zprávy za žádoucí, nic mu nebrání jej uvést. Zpravidla se tak ale nečiní v záhlaví e-mailového sdělení, nýbrž na konci textu za uvedením jména, tj. např. “*S pozdravem, Radim Holomek, Jaroměř.*“, popř. lze si vystačit s uvedením odkazu na místo odesílání zprávy v souvislosti s formálněji laděným započatím e-mailového dialogu, např. „*Ahoj Jardo, zdravím tě z Liberce*“; tato replika je ostatně běžnou součástí dopisového komunikátu.

Datum odesílání zprávy se neuvádí vůbec, neboť e-mailový mechanismus automaticky jak pro odesílatele, tak pro příjemce e-mailové zprávy vygeneruje údaj o datu, včetně přesného času odeslání.

Nad rámec přesného údaje o datu odeslání zprávy umožňují technické možnosti většiny současných e-mailových schránek nastavit funkci potvrzení o doručení e-mailové zprávy jejímu adresátovi. Zpravidla potom obdržíme zprávu tohoto typu: ***“Your message was successfully delivered to the following address:.....Was read at 17:15, March 15 2008.”***

- 2) Při srovnání klasické psané dopisové komunikace s komunikací prostřednictvím e-mailových komunikátů však zjistíme, že mnohem důležitější než požadavky na formální náležitosti jako takové je rozbor obsahové stránky e-mailového dialogu, u něhož se můžeme z hlediska požadavků na obsah setkat výrazněji s odchylkami od stylu tradiční dopisové komunikace.

Dle Čmejrkové (1997, str. 237) „e-mail je mezistupeň mezi blízkostí a distancí, takže někdy připomíná spíše tradiční dopis, jindy spíše ústní (kvaziústní) komunikaci“ A následně výstižně podotýká: „...To, že jsou i stručné vzkazy doprovázeny nějakým projevem přátelskosti, srdečnosti a humoru, zřejmě patří k povaze e-mailové komunikace. Někdy se zdá, jako by konverzace bylo na e-mailu víc než v normálním životě; jako by se tu kompenzoval fakt, že při běžných osobních setkáních člověka vždy něco vtipného nenapadne nebo to čas nedovolí.“

Zde pro lepší představu uvádím tři příklady krátkých e-mailových zpráv, které poukazují na absenci prvku formálnosti jakožto tradiční součásti klasického psaného (dopisového) komunikátu:

- ***„Nazdar Miro je pul sestý, asi to balim, jdu se domu najist, беру si to s sebou, uz jenom ta funkce CubeToSquare mi dava zabrat,***

ale už jsem vymyslel jak na to. Sebral jsem Tvoji modrou tužku, protože nevím, jestli se vratis. Bude mi sluset k přilbe. Spider“²⁷

➤ „Cus ty sibale,

Jak furt zijes, ty kluku jedna usata? Ja v pohode to vis jako obvykle predstiram ze něco delam, zatím mi to prochazi....:-) Tak zase patek, tyden utekl jako nic, jako vzdy kdyz ses v praci clovek si poradne nic neuzije. Jak jsi o week-endu pokeroval, dostal ses konecne do plusu....???!! tak at se zadari! abych ti nakonec nemusel pucovat :-)) tak zatím”

➤ „Ahoj Járine,

tak prosím zkus něco vytvořit. Můžeme se sejít buď tento víkend nebo potom až po 27. Jedeme s dětma na týden do Krkonoš Jeseníků, tak trošku si zaskotačit.(:-))) Jinak neboj, samo dám na bráchu pozor! takže se měj taky fajn a až budeš něco mít, tak napiš, domluvíme se na gablik a proberem to vse. UŽ SE NA TEBE MOC TĚŠÍME (:-))) Petra“

Na těchto příkladech, vedle již zmíněné nižší míry ohledu na konvenční styl vyjadřování ze strany pisatele a často velmi hovorového, až záměrně “nedbalého“ stylu připomínajícího běžnou mluvenou interaktivní komunikaci mezi přáteli, známými či kolegy, vidíme, že ve stylu e-mailového dialogu se pisatelé často neobtěžují vůbec používat interpunkční znaménka či diakritiku, dále mnohdy nepoužívají velká písmena tam, kde je používat mají, nebo naopak část textu (občas celý) je okořeněna větami psanými velkými písmeny.

²⁷ Volně dle: Čeština v síti: Psanost či mluvenost?, str. 236-7 a Webujeme: posíláme a čteme emaily

Dále se můžeme i v duchu výše uvedeného v e-mailových komunikátech setkat s různými bizarními shluky otazníků a vykřičníků, překlapy na hranici srozumitelnosti. Při rozboru a srovnání výstupů jednotlivých komunikátů tak zjistíme, že pisatelé se těchto méně či více závažných prohřešků proti pravidlům pravopisu dopouštějí v daleko větším rozsahu než při koncipování běžného dopisového komunikátu, navíc mnohé tyto zvláštnosti jsou evidentně záměrné (snaha o vtip).

Možná trochu paradoxní je skutečnost, že pisatel e-mailového sdělení má možnost při jeho formulování vidět napsaný text na obrazovce, tudíž zpětně a průběžně zkontrolovat, co napsal, zatímco při psaní dopisového komunikátu to tak jednoduché není; pisatel, chce-li napsaný text opravit, aniž by škrtal, musí začít znova.

V této souvislosti se hodí poznamenat, že na internetu v rámci příspěvků na jednotlivých diskusních fórech či článků na webových stránkách můžeme občas narazit na pisatele odsuzující (občas velmi kriticky) přehlížení ortografické správnosti při psaní e-mailových zpráv či jiných forem elektronických komunikátů:

- *„Jak chcete bez znalosti gramatiky správně mluvit nebo, a to především, psát? Samozřejmě záleží, k čemu člověk cizí jazyk používá, ale jak se vy sami díváte na někoho, kdo vám posle email plný pravopisných chyb? Když se jedná o cizince, tak to nejspíš přejdete, ale pokud cizinec zvládne řeč dokonale, tak vám to určitě bude imponovat. Kromě toho je gramaticky test jen jedena část z pěti, které tvoří zkoušku CAE.“²⁸*

➤ „Škoda, že i sef mensy dela gramaticke chyby. Neni sam. Prosim vas, piste bez hrubych chyb. Prestoze pravopis je vedlejsi (obsah sdeleni je hlavni), prestoze muze byt arogantni zrovna na pripade sefa Mensy upozornovat na potrebu psat NEJJASNEJI (=obvykle podle obecně uznávané normy pravopisu). Inteligent musí zvladnout i chaos, ale spotřebovava to cas. Osobne bych nerad plytval cizim casem.Diky“²⁹

➤ „Bez hacku a carek (hezky cesky)

Zde modelovou větu uvádět nebudu. Bez diakritiky totiž píše taková spousta lidí, že se nedá vybrat nic typického. Zatímco o inteligenci lidí, kteří píšou výše uvedenými styly, si nedělám iluze, zde se nedá paušalizovat. Všiml jsem si, že dokonce i zde, na živě.cz, tak píše možná přes polovinu uživatelů. A to sem chodí převážně inteligentní lidé (výjimky se ale najdou). Ptám se vás tedy:

Proč píšete bez diakritiky? Máte nastavené anglické rozložení klávesnice? Píše se vám tak rychleji? Je to zvyk z dob, kdy české znaky na klávesnici nebyly standardem? Líbí se vám čeština bez háčeků a čárek?.....“³⁰

3.3 Užití standardních a nestandardních jazykových variant

Produkce e-mailových zpráv vede k využívání jak tradičních, standardních tak nestandardních variant českého jazyka. Zmíníme např. internacionalizaci počítačově zprostředkované komunikace a v této souvislosti dominantní vliv angličtiny, tzn. čím dál tím větší postupné

²⁸Blogový příspěvek dostupný na web. str. idnes.cz, resp. http://zpravy.idnes.cz/diskuse.asp?iddiskuse=A080917_084628_studium_bar, text ve znění ze dne 14.10.2008

²⁹Čeština v síti: Psanost či mluvenost?, str. 236

³⁰Tento příspěvek se vztahuje nejspíš na obsah diskusních fór, nikoliv na styl e-mailového dialogu, nicméně lze jej aplikovat i na rysy současné e-mailové komunikace, tudíž jej zde uvést; dostupné na web. str.: <http://rgrohol.blog.zive.cz/2008/08/piseme-vubec-jeste-cesky>, text ve znění ze dne 14.10.2008

prokládání nejen mluveného diskurzu, nýbrž i „e-mailové češtiny“ anglicismy, často počešťovanými pravopisně či morfologicky.

V prvé řadě je třeba si obecně přiblížit pojem anglicismů a proces jejich počešťování. Akademický slovník cizích slov³¹ chápe pojem anglicismu jako lingvistický prvek přejatý z angličtiny do jiného jazyka nebo podle angličtiny v něm vytvořený. V tomto pojetí jsou anglicismy chápány v širokém slova smyslu (tzn. prvky všech jazykových rovin a na všech stupních adaptace). Velmi často se však setkáváme s vymezením anglicismů, které se vztahuje výhradně na anglická slova a ta anglická slova, která v rámci svého využívání v jiném jazyce zůstávají ve své originální, nezměněné podobě.

Současný pohled na anglicismy v češtině posledních let tedy sice zahrnuje staré anglicismy v našem systému již přizpůsobené,³² ale svoji hlavní pozornost soustřeďuje na anglická slova procházející procesem počešťování, v jehož průběhu dochází k přizpůsobování nejenom jejich formy, ale i k vyjasňování jejich funkčnosti, resp. jejich postavení v rámci českého lexikálního systému, tj. na anglicismy adaptované částečně nebo nepřizpůsobené vůbec.^{33 34}

Pokud jde o způsob a míru využití anglicismů v rámci českých e-mailových komunikátů a v dialozích, můžeme rozlišovat např.:

1) běžné výrazy

³¹ Petráčková V., Kraus J. (2000) Akademický slovník cizích slov. Praha: Academia (dále citováno jako „Akademický slovník cizích slov“)

³² Např. fotbal, džem, byznys, mítink, tramwaj, džez, hoby...atd

³³ Srov. např. hippie, cartridge, cash-advance, know-how

³⁴ Čmejrková S., Daneš F., Kraus J., Svobodová I. (1996) *Čeština, jak ji znáte a neznáte*. Praha: Academia. s. 271. Kapitola Vliv angličtiny na češtinu (dále citováno jako „Čeština, jak ji znáte a neznáte“)

- Častým způsobem využívání „běžných výrazů“ je příležitostné začleňování anglicismů do českých vět;
- př. sorry/groggy/happy/bye: *„Ahoj Mirko, jak jde život? Sorry, že jsem se včera neozval, byl jsem po tý zkoušce docela groggy, teď jsem už v pohodě a happy, že to nakonec dopadlo. Můžeme teda někam vyrazit. Dej vědět, zatím. Bye.“*
- baby, week-end, out, ready: *„Ahoj baby, jak si strávil week-end? Omlouvám se, jsem teď nějak out, tak bych to nechala až na příští týden, to už bych měla být, doufám, ready. Měj se, Romana“*
- Rovněž se v elektronické, resp. e-mailové komunikaci můžeme setkat se začleňováním, resp. občasnými citacemi celých vět (texty písní, „hlášky“ ze známých filmů apod.):
- *Př.: „Ahoj Jano! Tak zase někam vyrazíme, ne!? The show must go on!“*

2) profesionalismy³⁵

- př. forward(ovat)/delivery options: *„Dobrý den, neměl by jste prosím někdo nápad, jak forwardovat odeslanou poštu uživatele nějakému jinému uživateli? Prostě takové delivery options na odeslanou poštu. Díky za nápady BP.“³⁶*

³⁵ Kategorizace použití anglicismů v rámci e-mailové komunikace na běžné výrazy a profesionalismy převzata z: Čeština na internetu, str. 57

³⁶ E-mailový dotaz, dostupný na web. str. <http://usenet.jyxo.cz/microsoft.public.cs.server/0706/jak-forwardovat-odeslanou-postu-sbs-2003.html>, text ve znění ze dne 14.10.2008

➤ př. report/zprocesovat³⁷/ready/meeting/feedback/očekovat/pls/³⁸
namaijlovat: „*Kolego zdravím Vás, díky za zprávu. Bohužel ten report se mi doposud nepodařilo zprocesovat, tudíž bych Vás chtěl poprosit, zda by jste to mohl udělat za mě, aby to bylo ready na zítřejší meeting. Dejte mi prosím vědet feedback, jestli se zadařilo a co na to ostatní. Nezapomeňte očekovat, zda nepřišel nějaký nový návrh od dodavatele a pokud ano, tak mi to pls. namaijlujte. Děkuji. R.*“

➤ dýl/mega/nabřífovat/zfinalizovat/klouzing/zkánclovat³⁹: „*Je to fakt super dýl, za více než tři mega. Nabřífuju davida, aby se to zfinalizovalo do klouzingu. Hlavně aby se to nakonec nezkánclovalo jako minule.*“

3) Akronymy; v textu e-mailových komunikátů se můžeme rovněž setkat s využíváním akronymů vzniklých z anglických výrazů. V praxi internetové komunikace se přitom využívají především zkratky anglických frází. Velmi ojediněle se můžeme setkat s českými akronymy.

Dle Akademického slovníku cizích slov se akronymem rozumí „zkratkové vlastní jméno vzniklé spojením začátečních písmen několika slov.“⁴⁰ Od běžných zkratek se odlišují tím, že se však nehláskují (např. BTW nečteme „bé-té-vé“, nýbrž jako „b-t-w“) a zapisují se velkými písmeny bez oddělování tečkami.

Obecně jsou využívány především pro účely textové komunikace⁴¹ v běžné komunikaci, ale můžeme se s nimi setkat i v rámci odborné,

³⁷ Z anglického to process- zpracovat či proces, průběh, způsob či metoda, atd.; http://slovník.seznam.cz/?q=process&lang=en_cz, překlad ve znění ze dne 14.10.2008

³⁸ Tzn. prosím; běžně využívaná zkratka ve vnitrofiremním e-mailovém slangu: z anglického please

³⁹ Z anglického cancel=zrušit

⁴⁰ Akademický slovník cizích slov

⁴¹ Prakticky vůbec se s akronymy nesetkáváme v mluveném projevu

vědecké komunikace. V současné době se přitom s největší mírou využívání akronymů můžeme setkat na internetu, v rámci e-mailové komunikace, jakož i na chatových a diskusních fórech, atd..⁴²

➤ Zde je pro lepší představu uvádím stručný, abecedně řazený přehled běžně využívaných akronym v rámci české internetové, resp. e-mailové komunikace:

▪ AFAIK	As Far As I Know
▪ AFAIC	As Far As I'm Concerned
▪ ASAP	As Soon As Possible
▪ ATST	At The Same Time
▪ AYS?	Are You Sure?
▪ BTW	By The Way
▪ GL	Good Luck
▪ HAGN	Have A Good Night
▪ HAND	Have A Nice Day
▪ IAC	In Any Case
▪ ILY	I Love You
▪ IMO	In My Opinion
▪ IOW	In Other Words
▪ HF	Have Fun
▪ LMK	Let Me Know
▪ MOMPLS	Moment Please
▪ LOL	Laugh Out Loud / Lot Of Laugh
▪ TY	Thank You
▪ U	You
▪ U2	You Too

⁴² ShadoW (2007): Akronymy, text dostupný na web. str.: <http://akronymy.junbo.cz/>, text ve znění ze dne 18.10.2008 (dále citováno jako „Akronymy“)

▪ Y	Why?
▪ YNK	You Never Know
▪ YR	Yeah Right
▪ YTTT	You Telling The Truth?
▪ YW	You're Welcome
▪ 4GET IT	Forget it! ⁴³

- Akronymicky se rovněž nahrazují i přezdívký; např. sunlittlebee=SLB.⁴⁴

3.4 Spontánnost e-mailové komunikace

Při pohledu na většinu výše uvedených e-mailových komunikátů, jakož i na ty, s nimiž se běžně setkáme v každodenní běžné komunikaci, můžeme zjistit, že ve zprávách e-mailového charakteru, a to na rozdíl od klasických psaných, dopisových komunikátů, se jejich pisatelé daleko více „odvážou,“ tj. vyjadřují se mnohem více spontánněji a dávají směleji najevo své myšlenky a momentální rozpoložení, a to ne jen ve srovnání s dopisy, nýbrž do jisté míry rovněž ve srovnání s komunikací mluvenou.

Podle Čmerjkové (1997, str. 235) tento menší ostych při psaní e-mailových sdělení ve srovnání s psáním na čistý list papíru je nejspíše výrazem skutečnosti, že „zatímco k nepopsanému listu papíru zasedá pisatel s určitým respektem, s vědomím, že co je psáno, to je dáno, a psaný projev je třeba nejdříve si promyslet, počítačová obrazovka od tohoto svazujícího pocitu osvobozuje. Vysvětlujícím faktorem představy menší závaznosti e-mailu může být snadnost spojení, dále fakt, že e-mail je čistě technické médium, u něhož jsou nároky na stylistickou a estetickou úroveň minimální. E-mail má často podobu surového vzkazu,

⁴³ Seznam 433 běžně používaných akronym dle ShadoWa v rámci textu Akronymy

⁴⁴ Čeština na internetu, str. 56

návrhu, nápadu, a protože pisatel ví, že na konečnou úpravu nejsou kladeny tak vysoké nároky jako na úpravu jiného druhu dokumentu, plně se oddává spontánnímu zachycení svých myšlenek.“

3.5 Dynamičnost e-mailového dialogu

3.5.1 Návaznost, interaktivnost a plynulost e-mailové komunikace

E-mailový dialog vychází z předpokladu perspektivní, interaktivní komunikace. Ačkoliv komunikující osoby se nenacházejí v případě e-mailové komunikace v bezprostředním, fyzickém kontaktu, resp. druhý partner není aktuálně přítomen jako v průběhu komunikace mluvené, jeho brzká reakce se očekává.

Ostatně e-mailová etiketa na rozdíl od etikety korespondenční klade větší důraz na rychlejší reakci protistrany, tj. adresáta e-mailového sdělení. Tato etiketa, všeobecně sdílené očekávání účastníků e-mailové komunikace je výrazem jednak soudobých technických možností e-mailové komunikace, zejména toho, že e-mailová zpráva okamžitě po svém odeslání je zpravidla doručena do e-mailové schránky adresáta, jednak toho, že s ohledem na současnou velmi vysokou míru dostupnosti a využívání e-mailového připojení se očekává, že druhý partner tohoto elektronického dialogu je schopen okamžitě odpovědět.

Tyto možnosti vzájemné komunikace prostřednictvím e-mailu vedou k vytvoření jistého interaktivního prostředí vytvářejícího dojem (kvazi)současnosti e-mailového dialogu, živé formy komunikace jakožto mezistupně mezi dialogem ústním na straně jedné a komunikací psanou na straně druhé. Tato dynamika e-mailové komunikace se následně odráží i v charakteru a struktuře e-mailového dialogu, která jej výrazně přibližuje komunikaci ústní.

Jedním z jejích projevů je kupříkladu to, že e-mailový komunikát velmi často zahrnuje více, resp. vždy alespoň dva řečové akty, z nichž jeden navazuje a je reakcí na předchozí sdělení:

➤ „Ahoj Vašku,

Bohužel, nemám páru, musíme se nechat překvapit, kdyžtak místo něminy zajdem na pivo, Tak zítra se uvidíme, Tomáš

-----Původní zpráva-----

Od: Václav Malypetr@seznam.cz

Předmět: Prosba

Datum: 17.02.2006 15:33:18

Ahoj Tomáši,

Nevíš, jestli zejtra je němčina, nebo zase odpadá, tak abych zbytečně zase nejezdil do školy, měj se Vašek.“

V tomto případě lze hovořit o textové návaznosti retrospektivní. Ve většině případů ale řečové akty tvořící e-mailový komunikát charakterizuje textová návaznost nejen retrospektivní, ale i prospektivní. To znamená, že odpověď odesílatele e-mailového sdělení, tj. původního adresáta nejen reaguje na předchozí zprávu (a zpravidla v ní obsažený dotaz, pozvání nebo informaci) adresáta, resp. původního odesílatele, ale zároveň vyzývá k další odpovědi:⁴⁵

➤ „Ahoj Jarko,

Omlouvám se, ale ve středu nemůžu, už něco mám ☹ ale nevystupujou brzy někdy jindy? Zatím pa promiň, Jirka

⁴⁵ Čeština v síti: Psanost či mluvenost?, str. 230-233

-----Původní zpráva-----
Od: Jaroslava Svobodová@atlas.cz
Předmět: Koncert skupiny Rámus v Lucerně již za týden!!
Datum: 04.08.2008 09:45:56

Ahoj Jirko,

Nechceš příští středu, tj. 23 jít na koncert skupiny Rámus, je to v Lucerně, od 19 00. Bude to fakt bomba, to si přece nemůžeme nechat ujít, ne?!! Už jsem na nich jednou byla a byla jsem u nich úplně uvařená. Zřejmě jsem v pubertě prošvihla to správný fandovství nějaké skupině, nikdy jsem např. neměla vylepený žádný plakáty po pokoji apod., tak bych to vlastně mohla na stará kolena takhle dohnat. Tak alou, jde se!! Petra a Radim už potvrdili, že taky půjdou, tak doufám, že se nenecháš zahanbit....!! ((-:)) tak zatím pa Jarka“

- „Ahoj Josefe, děkuji za informaci, mám dost teď práce, takže taky makám. všechny Vás zdravím. Škoda, že to nevyšlo, myslíš, že je šance v „příštím kole“. Můžeš se na to nějak pozeptat, ať víme, jak si stojíme? Když tak se to pokus prosím nějak protlačit. Díky předem, Jiří.“

V prvním příkladu uvádím i původní e-mail, v následujícím pouze reakci adresáta, tj. příjemce původního e-mailového sdělení. Z obou příkladů e-mailových komunikátů je zřetelná jejich textové návaznost retrospektivní a perspektivní:

- ad 1)

retrospektivnost:“Omlouvám se, ale ve středu nemůžu, už něco mám☹.....”

perspektivnost: „..... ale nevystupujou brzy někdy jindy?...“

- ad 2)

retrospektivnost: „..... děkuji za informaci.....Škoda, že to nevyšlo,....“

perspektivnost,.....myslíš, že je šance v „příštím kole“. Můžeš se na to nějak pozeptat, ať víme, jak si stojíme? Když tak se to pokus prosím nejak protlačit.....“

3.5.2 Citace a intertextuálnost e-mailové komunikace

Jedním ze specifických rysů e-mailového dialogu, a to v podobě dvoustranné či vícestranné-skupinové komunikace, jsou „citace“, a to zahrnutí textu či výroku jednoho pisatele do e-mailového komunikátu následujícího pisatele.

Odesílatel reagující na původní e-mailovou zprávu si tak do nové e-mailové zprávy zkopíruje celý původní text, popř. tu část sdělení svého předchůdce, na kterou chce jakkoliv reagovat. Tento původní text či část e-mailového sdělení, kterou odesílatel zkopíroval do nové e-mailové zprávy, je graficky lemována znakem >, při dvojnásobném zkopírování >>, trojnásobném... >>>....atd.

Pro lepší představu následně uvádím text e-mailového komunikátu sestávajícího se z tří na sebe navazujících e-mailových zpráv, z nichž první, zhora uvedená nejaktuálnější, je dosud nezkopírovaná, tudíž bez grafického značení pomocí znaku >; následující s jedním znakem > jakožto odraz jediného, resp. prvního použití v rámci celého e-mailového komunikátu; následující nejpůvodnější součást e-mailového komunikátu se dvěma znaky >> jakožto výraz již druhého použití této označené textové části:

➤ „*Míšo,*

*Bohužel u Nováků mají tenhle týden bohužel zavřeno, takže bych
zašla spíše někam jinam, třeba do thajské, co ty na to? Pokud ti ale
nešmakuje „thajské pikantní peklo“, tak dej vědět, půjdem jinam.
Máš-li nějaký jiný nápad kam jinam, tak dej vědět. Renča*

> ----- Původní zpráva -----
> Od: Michaela Nováková <.....@atlas.cz>
> Předmět: Re: Oběd?
> Datum: 15.11.2006 03:12:55
> -----
> Ok, proč ne, ráda můžem zajít třeba k Novákovům, maj tam
dobřej rukolovej salát
>
> mohla bych ve středu
>
> tak zatím, zdar

>> ----- Původní zpráva -----
>> Od: Renata Dlasková <.....@volny.cz>
>> Předmět: Re: Oběd?
>> Datum: 12.11.2006 17:16:39
>> -----
>> Zdar Míšo,
>>
>> nezajdeme někdy na oběd, už jsme si dlouho někam nevyrazily,
>> tak dej vědět, jak se Ti to hodí.
>> Popř. máš-li nápad, kam bychom mohli zajít, tak dej prosím
>> vědět.
>>
>> zatím, pa, pa“

Toto automatické grafické značení pomocí znaku > tak umožňuje rozšifrování autorství, resp. původnosti jednotlivých příspěvků, citací, i když při několikerých a více reakcích na původní text se i to může stát nesnadným oříškem. Některé e-mailové schránky používají alternativně k výše uvedenému grafickému značení uvození původního sdělení větou „Paní XY napsala:“, „Pan XY napsal:.“

Důvodem pro opakování původního textu e-mailového sdělení nebo jeho části je snaha pisatele usnadnit příjemci, popř. původnímu odesílateli orientaci ke zjištění kontextu zasílané zprávy.

Mnohdy je však reprodukce původního textu výrazem nikoliv vůle pisatele opakovat původní text, ale spíše technické povahy fungování e-mailové schránky, popř. technických možností funkce odesílání e-mailových zpráv, neboť, jak jsem již výše uvedla, když pisatel odpovídá na obdržené e-mailové sdělení, stačí, aby kliknul na koloncu „Odpovědět“ (či „Odpovědět všem“), již nemusí vyplňovat adresáta své odpovědi a může rovnou formulovat text svého sdělení. V takovém případě se ale současně do textu nové zprávy zkopíruje obsah původního sdělení a údaje o výchozí e-mailové zprávě, ledaže tuto automaticky zkopírovanou část pisatel e-mailové zprávy z jejího obsahu před odesláním zprávy odstraní.

Toto využívání citací, tj. reprodukce předchozích textových sdělení, výroků nebo jejich částí v rámci e-mailových zpráv následně vytváří různorodé komplexy intertextuálních e-mailových dialogů zahrnujících celou řadu jednotlivých vyjádření k téže otázce, tématu, problému či názoru.⁴⁶

3.6 Etiketní pravidla při formulování a zasílání e-mailových zpráv- Net-etiketa

Na závěr této kapitoly o e-mailové komunikaci a stylu e-mailového dialogu bych se ráda zastavila u net-etikety, na niž texty pojednávající o internetové komunikaci často odkazují, a to ve vztahu právě k otázce formulování a zasílání e-mailových zpráv.

Net-etiketu⁴⁷ lze zjednodušeně vymezit jako jakýsi pomyslný soubor pravidel a zásad, která by měla být na internetu respektována, a to nejen při psaní a koncipování e-mailového sdělení. Tj. jde o jakási pravidla slušného chování na internetu. Myšlenka net-etikety vychází z předpokladu, že i při práci na internetu bychom se měli chovat obdobně jako v každodenním životě, jako civilizovaní lidé.⁴⁸

Net-etiketa na internetu našla konkrétní odezvu v tzv. "RFC 1855 Netiquette Guidelines."⁴⁹ Přestože tento dokument pochází z roku 1995, kdy u nás o existenci internetu vědělo ještě málo lidí a od té doby se mnoho věcí měnilo, základ pravidel slušného chování ve smyslu net-etikety stále zůstává velice aktuální.⁵⁰

Zde uvádím nejdůležitější pravidla slušného chování ve smyslu Netiquette Guidelines pro psaní e-mailových zpráv:

- V první řadě i při psaní e-mailové zprávy je třeba pamatovat, že i na druhém konci se rovněž nachází lidská bytost, a ne počítač. Napsat

⁴⁶ Čeština v síti: Psanost či mluvenost?, str. 239-241

⁴⁷ Toto slovo je odvozeno z anglického net (= síť; častá zkratka pro Internet) a slova etiketa.

⁴⁸ Heslo *Netetiketa*. Otevřená encyklopedie Wikipedie, dostupný z web. str. <http://cs.wikipedia.org/wiki/Netiketa>, text ve znění dne z 3.10. 2008 (dále citováno jako „Net-etiketa“)

⁴⁹ RFC dokumenty popisují standardy pro práci na Internetu. Dokumenty nejdříve procházejí procesem schválení a po té je jim přiděleno číslo, pod kterým je lze vyhledat v seznamu pravidel: rfc.net. Přestože mnoho pravidel je pro odborníky, existují některá i pro běžné uživatele.

do e-mailu tak nesmíme to, co bychom si nikdy dotyčnému nedovolili říct do očí při „face-to-face“ dialogu. I při psaní e-mailové zprávy musíme tak dodržovat obvyklá pravidla slušnosti. Co je nevhodné v obvyklém životě, je samozřejmě nevhodné i na internetu. Net-etiketa v této souvislosti stanoví zásadu: „Buďte konzervativní v tom, co posíláte, a současně liberální v tom, co obdržíte.“

- Pokud e-mailovou zprávu, kterou jsme obdrželi, posíláme dál, neměli bychom měnit text obdržené zprávy. Jestliže dané e-mailové sdělení bylo osobním vzkazem jen pro nás, můžeme jej přeposlat jiným jen za předpokladu předchozího souhlasu autora. Je možné zprávu zkrátit a citovat pouze důležité části, ale nesmíme tímto zkácením změnit původní význam zprávy.
- Net-etiketa dále doporučuje, abychom v případě zasílání e-mailového sdělení delšího než 100 řádků zahrnuli do pole „Předmět zprávy“ slovo „dlouhý“, a to z toho důvodu, aby adresát, příjemce e-mailového sdělení byl včas srozuměn s tím, že čtení e-mailové zprávy, popř. odpověď na ni mu zabere delší čas.
- Dále bychom měli mít při formulování e-mailové zprávy na paměti, že příjemce e-mailové zprávy může být člověk s jinou kulturou, jazykem a smyslem pro humor. Zvláště opatrní bychom měli být především na sarkasmy. Opatrní bychom měli být rovněž při využívání slangových výrazů a akronymů.
- Net-etiketa doporučuje při psaní e-mailové zprávy používání jak písmen malých, tak i velkých. Přitom ale upozorňuje na to, že „VELKÁ PÍSMENA VYPADAJÍ, JAKO BYCHOM KŘÍČELI.“

⁵⁰ Hambridge S., *Pravidla chování v síti – NETIKETA*, dostupný z web. str. <http://www.hoax.cz/cze/index.php?action=netiketa>, text ve znění dne z 3.10. 2008 (dále citováno jako „Pravidla chování v síti – NETIKETA“)

Můžeme rovněž používat různé symboly pro zdůraznění.⁵¹ Net-etiketa dále doporučuje využívat podtržítka pro podtrhávání,⁵² smajlíky k vyjádření tónu hlasu, ale současně nabádá k jejich využívání s mírou. Je však třeba současně pamatovat na to, že využití smajlíků nepřekryje jinak urážlivý nebo nevkusný obsah e-mailového sdělení. Zprávy „flames“, tj. sdělení hrubé, osočující bychom neměli zasílat nikdy, a to ani s cílem provokovat.

- I když píšeme bez diakritiky, měli bychom se snažit při psaní e-mailových zpráv používat správný pravopis. V duchu výše uvedené zásady o konzervativnosti při zasílání e-mailových zpráv a liberálnosti při jejich přijímání bychom však dle Netetikety měli být jakožto příjemci e-mailových zpráv tolerantní a odpouštět ostatním chyby a nevysmívat se jim, či jim dokonce za ně nenadávat.
- Styl našeho e-mailového sdělení by měl vždy patřičně reflektovat charakter našeho vztahu k příjemci a ke kontextu naší dosavadní vzájemné komunikace. Je třeba mít na paměti, že úroveň psaní v určité e-mailové skupině nemůže být použita všeobecně na e-mailovou komunikaci v celém internetu.
- Při psaní e-mailové zprávy máme být struční; když odpovídáme na e-mailovou zprávu, měli bychom vložit jenom tolik původního obsahu, aby e-mailový dialog jako celek neztratil na srozumitelnosti. Podle Net-etikety je velice špatným zvykem jednoduše stisknout funkci „Odpovědět“ s tím, že do e-mailu vložíme celou předešlou zprávu; měli bychom odstranit všechny nedůležité části. Délka řádků e-mailového sdělení by neměla přesahovat 65 znaků. E-mail by měl mít přitom v předmětu zprávy takový text, který odráží obsah e-mailového sdělení.

⁵¹ Např.: To je *to* co jsem myslel.

⁵² Např.: _Válka a mír_ je moje oblíbená kniha.

- Při posílání e-mailových zpráv je třeba rovněž dávat pozor na velikost e-mailu, který odesíláme. Vložení velkých souborů⁵³ může vést k nedoručení naší e-mailové zprávy příjemci, popř. nadměrně zatížit internetovou síť. Objemné e-maily bychom měli rozdělit na menší a poslat každý zvlášť. Je nepřípustné posílat jiným nevyžádané e-maily, tj. spamy.
- E-mailem mohou být rozeslány hoaxy,⁵⁴ řetězové e-maily nebo viry na různém stupni odhalitelnosti. Neměli bychom proto otevírat e-maily s podezřelými adresami a přílohami; mohou obsahovat vir a poškodit výchozí počítač. Současně je nepřípustné je odesílat jiným.
- Jakmile obdržíme e-mailovou zprávu vyžadující reakci z naší strany, a jestliže jde o sdělení důležitého charakteru, měli bychom na ni alespoň krátce odpovědět, abychom autorovi dali najevo, že jsme ji skutečně obdrželi. Delší, resp. doplňující odpověď můžeme odeslat později.⁵⁵

⁵³ Např. souborů Postscriptu nebo programů

⁵⁴ Slovo „hoax je převzato z angličtiny a označuje podvod, mystifikaci či žert. Dle definice otevřené internetové encyklopedie Wikipedie hoax je nevyžádaná (e-mailová, Jabber nebo ICQ) zpráva varující jejího adresáta „před nějakým virem, prosí o pomoc, informuje o nebezpečí, snaží se ho pobavit apod. Hoax většinou obsahuje i výzvu žádající další rozeslání hoaxu mezi přátele, příp. na co největší množství dalších adres, proto se někdy označuje také jako řetězový e-mail.“ Hoax zpravidla využívá neinformovanosti, naivity, popř. manipuluje s adresátem hoaxu jiným způsobem; blíže heslo Hoax. Otevřena encyklopedie Wikipedie, dostupné na web. str. <http://cs.wikipedia.org/wiki/Hoax>, text ve znění ze dne 21.10.2008

4 Dialogická komunikace na chatu (styl chatového dialogu)

V následující části bych se ráda zastavila u chatové komunikace jakož dalšího druhu psaného elektronického komunikátu. V této souvislosti se zaměřím na jazykové aspekty takového dialogu.

4.1 Průběh chatového dialogu

4.1.1 Replika jakožto základní dialogická jednotka

Obdobně, jako je tomu při osobním rozhovoru účastníků dialogu, neosobní telefonické či e-mailové komunikaci, replika představuje základní komunikační jednotku i při komunikaci na chatu.

Na rozdíl od dialogu realizovaného mezi zúčastněnými řečníky za jejich osobní přítomnosti však chatová replika není vysílána v okamžiku produkce, ale až po jejím ukončení, až v okamžiku, kdy za pomoci počítačové klávesnice klikneme na obrazovce na funkci, jejíž rolí je naši zprávu odeslat.

V tom smyslu je chatová replika velmi podobná SMS replice i replice e-mailové, ta však bývá na rozdíl od té chatové delší. Ve srovnání s mluveným dialogem tak u chatovému komunikace nemůže docházet k jevu „overlaps“, tzv. přesahům, kdy replika jednoho mluvčího „narušuje“ či „přečnívá“ do repliky druhého partnera dialogu, resp. jeden mluvčí reaguje ještě v okamžiku, než druhý účastník dialogu stačí svoji repliku dokončit.

Technické parametry chatových místností někdy omezují délku repliky, tj. příspěvku zúčastněného návštěvníka chatroomu. Toto technické

⁵⁵ Čerpáno z: 1) Pravidla chování v síti – NETIKETA, 2) Žemličková G. (2007) *Pravidla chování na internetu*, dostupný z web. str. <http://www.icm.cz/pravidla-chovani-na-internetu>, text ve znění ze dne

omezení délky příspěvku je pro účastníka komunikace na první pohled viditelné a již od samotného počátku tomuto omezení přizpůsobuje délku svého příspěvku. Následně, s ohledem na požadavek větší či menší stručnosti do jisté míry také jeho obsah.

Účastník komunikace se však nezbytně nemusí „autocenzurovat“ nebo krátit svůj příspěvek, ale namísto krácení může svůj monologický projev rozdělit do více samostatných replik. V takovém případě však hrozí, že projev rozčleněný do více samostatných replik nestačí včas dokončit a někdo z účastníků chatové diskuse zareaguje dříve, než původní mluvčí stačí dokončit svoji myšlenku v rámci několika samostatných replik.

4.1.2 Začátek chatového dialogu: iniciační repliky

Součástí každé mluvené komunikace jsou prostředky pro navázání kontaktu, nejčastěji pozdrav. Účastníci chatového dialogu, ostatně obdobně jako pisatelé, resp. odesílatelé e-mailových zpráv, tyto „opening sections“ z běžného mluveného rozhovoru někdy přebírají, jindy adaptují na své potřeby, popř. na okolnosti již probíhajícího dialogu v té či oné chatovací místnosti, nebo na druhou stranu tyto iniciační repliky opomíjejí. Když provedeme nahodilý rozbor obsahu jednotlivých chatovacích místností, zjistíme, že prostředkem k navázání kontaktu v rámci chatu je v naprosté většině výzva k dialogu (ať přímo nebo přímo) buď (1) samostatně, nebo ve spojení s (2) pozdravem či (3) ustáleným konverzačním obratem:

➤ Ad 1):

- 17:19:05 **rafan:** nějak slecna na pokec???
- 1 6:58:34 **irča:** tak co dneska proberem?
- 12:45:12 **jarunka:** je tu někdo na cet?
- 13:19:07 **kat'uška45:** Písne mi nějaká holka??

- 23:45:07 **foxolona:** Tak co, jak bylo dneska ve škole?
- 15:43:25 **GOTIK:** Toz co se tu deje?
- 6:02:01 **FS_Bot:** Dobře ráno s Robotem, Vstávat a cvičit, ve zdravém těle, zdravý robot
- 10:46:54 **bvx.pavlinka:** to se tady jako se mnou bavit nikdo nebude joo?!!

➤ Ad 2):

- 13:19:07 **Nikki089:** Ahojky pokeca tu nekdo,plosiim
- 13:19:48 **dafed:** cusik lidi jak je
- 13:20:47 **Drack69:** ahojky,pokecala by naka holka?
- 13:20:41 **Soustruh:** Ahojky najde se tu holka na pokec?
- 15:17:42 **Lucixtinka:** Zdarec Lidi.Tak kdo pokeca?Jinak dnes nuda co??
- 16:16:38 **zdravotnibratr:** Ahojik pokecá nějaká fajn slečna teda pokud taková existuje ???

➤ Ad 3):

- 13:11:34 **Jirik_N1:** Jak se dneska zase mate a co delate?
- 13:23:51 **Petula//:** Anyone speak English?
- 12:02:01 **FS_Bot:** Přeji krásný den, dobré poledne, dobrou chuť pokud právě obědváte⁵⁶

Ve srovnání s telefonickým rozhovorem není nezbytné na počátku dialogu ohlašovat svůj vstup do rozhovoru. Podobně jako v případě e-mailového komunikátu se o naši prvopočáteční identifikaci postarají technické vlastnosti současného internetu. U chatové komunikace je identifikace každého nově vstoupivšího účastníka realizována za pomoci automatické repliky:

➤ př.:

- *16:19:54 "Uživatel L_iberec vstoupil do místnosti"*
- *16:19:43 "Uživatel N.E.O.Kejdos vstoupil do místnosti"*
- *16:19:34 "Uživatelka chilka vstoupila do místnosti"*
- *15:34:55 "Uživatelka Skilla vstoupila do místnosti"*
- *15:26:49 "Uživatelka M.misutaZ vstoupila do místnosti"*

Podobně jako při telefonickém hovoru i v případě chatové komunikace se návštěvníci chatové místnosti, tj. potenciální účastníci chatového dialogu navzájem nevidí, resp. nejsou v bezprostředním fyzickém kontaktu. Tato okolnost se následně odrazí do formulace iniciační repliky. V chatroomech se můžeme setkat s replikami, jejichž cílem vedle navázání kontaktu, tj. započetí diskuse, je vůbec obecně zjištění, zda se někdo nachází, je přítomen v příslušné chatovací místnosti, a lze s ním tudíž započít vzájemnou komunikaci. Jde např. o repliky připomínající úvod telefonického hovoru jako „Je tam někdo?“ či „Haló, jste tam?“

4.1.3 Reakce na chatovém repliky

V běžném mluveném hovoru či e-mailové komunikaci se považuje téměř bezvýhradně za samozřejmost, že druhý partner reaguje na předchozí repliku mluvčího, ať již se jedná o pozdrav, dotaz či průpovídku. Tato jedna z nejzákladnějších komunikačních norem, tj. nepsané pravidlo reagovat na pozdrav nebo jinou adresnou repliku mluvčího, se zdá být v rámci chatové komunikace oslabené, ne tolik závazné.

Návštěvníci chatového dialogu, chatové místnosti se zjevně s ohledem na jistý stupeň zachování své anonymity necítí být tolik vázáni standardními komunikačními normami a pravidly, jako je tomu např. v případě mluvené komunikace, e-mailového kontaktu nebo telefonického hovoru. V praxi chatového dialogu je tak sice běžné, že účastník chatové

⁵⁶ Příklady těchto zmíněných iniciačních replik převzaty z Xchat z replik ze dne 22.10.2008 a 5.11.2008

komunikace při vstupu do chatové místnosti většinou pozdraví všechny ostatní návštěvníky chatu najednou, popř. konkrétní přítomné, na straně druhé ale není samozřejmostí odpověď návštěvníků chatroomu na pozdrav. Mnohdy nereagují ani na dotaz/prosbu směřující jak do pléna, tak přímo na ně. Lze tedy zobecnit, že návštěvníci chatového dialogu ve srovnání s mluveným či telefonickým hovorem a s e-mailovou komunikací reagují na repliky ostatních daleko více podle potřeby, nálady a momentálního rozpoložení.

4.1.4 Zakončení chatového dialogu

Jak jsem zmínila výše, příchod, resp. vstup nového potenciálního komunikanta do chatové místnosti je ohlášen prostřednictvím automatické repliky. Podobně je tomu i v případě odchodu z toho či onoho chatroomu:

➤ př.:

16:09:54 "Uživatelka LencaSmisek opustila místnost"

16:09:48 "Uživatel Man_From_Mars opustil místnost"

16:15:01 "Uživatel Misaceeeek opustil místnost"

16:14:59 "Uživatelka micinecka85 opustila místnost"

V rámci mnoha chatovacích serverů se můžeme velmi často setkat ze strany správce příslušné chatovací místnosti s automatickým ukončováním účasti komunikantů, kteří se v nějakém okamžiku do místnosti přihlásili, neboli vstoupili, avšak po nějakou v rámci daného serveru maximálně stanovenou dobu nechatují, neparticipují svými replikami v probíhajícím dialogu v chatovací místnosti:

➤ př:

16:15:05 " Uživatel Vesspucci byl vyhozen z místnosti (45 minut nepromluvil)"

16:17:05 " Uživatelka Londonbrig byla vyhozena z místnosti (45 minut nepromluvila)"

16:16:35 " Uživatelka ROXY6.6.6 byla vyhozena z místnosti (45 minut nepromluvila)"

Podobně jako se při příchodu do chatovací místnosti účastníci zdraví, je běžnou praxí chatového dialogu, že se komunikanti, kteří právě ukončují svoji komunikační účast v chatovací místnosti, s ostatními účastníky loučí, popř. mohou se loučit pouze s těmi, s nimiž v průběhu svého „pobytu“ v chartroomu vedli komunikaci.

Tato další základní komunikační norma, tj. „povinnost“ adresovat rozloučení vůči ostatním osobám zúčastněných na vzájemné komunikaci se zdá být, nejspíš zejména s ohledem na již zmiňovanou jistou míru anonymity chatovací komunikace, ve srovnání s běžným mluveným dialogem, oslabená, ne vždycky samozřejmá.

To platí ještě více ve vztahu k reakcím těchto ostatních účastníků chatového dialogu, tedy komunikantů, jimž bylo rozloučení osoby odcházející z chatovací místnosti směřováno a s reakcí na „closing“ repliku odcházejícího se mnohdy ani neobtěžují. Je však třeba podotknout, že mnohdy tato nereakce na „closing“ repliku odcházející osoby není výrazem jejich lhostejnosti k dotčenému komunikantu, ale pouze výrazem toho, že se všeobecně předpokládá, že osoba, která se při svém odchodu z chatroomu loučí, na odpověď ostatních nepočká a odejde ihned po svém rozloučení. Někdy však jeden z účastníků, popř. i všichni ostatní na pozdrav odcházejícího zareagují a opětují jej:⁵⁷

➤ Př.:

- 18:29:21 **jira:** andulka120 tak se mej hezky papa
 18:23:37 "Uživatelka adulka120 opustila místnost"
 18:23:33 **adulka120:** hoj lidi mizím

- 19:07:04 "Uživatelka Macourka opustila místnost"
 19:05:55 **Macourka:** Tak uz fakt musim pa zlatica moje
 18:56:42 **ziriab:** Macourka: ahojky a hezký večer
 18:56:20 **evcerka:** Macourka: ahojky zas doraž
 18:56:14 **Skyp2:** Majakk ahoj
 18:56:08 **Macourka:**
 Majakk,evcerka,skautil,Jacudlik,vilíku,roubalova,Anita i ostatni ahoj
 18:55:47 **skautil:** macourka:nechod nikam budu brecet
 18:55:09 **Anita84:** maci mej se
 18:54:57 **Majakk:** macourka ahoj
 18:54:35 **skautil:** macourka:papapapapapapapapapa
 18:54:24 **Majakk:** a zmizela
 18:54:06 **Macourka:** Papa vsem⁵⁸

4.2 Sociolingvistické aspekty chatu

4.2.1 Absence tématu v rámci chatového dialogu

Součástí většiny mluvených osobních či telefonických hovorů jakož i komunikátů prostřednictvím dopisů, e-mailů či sms zpráv je rozhovor o nejrůznějších tématech a záležitostech každodenního života, ať již se jedná o otázky osobní či neosobní, závažné či méně závažné nebo komplikované či jednodušší. Nicméně vždy v rámci těchto zmíněných komunikačních typů, resp. druhů mluvených či psaných komunikátů lze vysledovat určitý předmět diskuse, téma rozhovoru komunikantů

⁵⁷ Čeština na internetu, str. 25-29

⁵⁸ Jazykový materiál z 5.11.2008

participujících na dialogu, a tudíž i jistý stupeň návaznosti mezi jednotlivými jejich replikami, jakož i jejich zacílenost.⁵⁹

Podle názoru H. Čapkové (2004, str. 38) „Zvláštností chatu je právě to, že je (lidově řečeno) o ničem.“ V tom smyslu se chatový dialog zdá být v kontrastu s běžnými komunikačními formami, zejména pak s mluveným dialogem.

„Podobně jako komunikace lidí, kteří se vzájemně příliš dobře neznají, chatování obvykle postrádá vážnější témata...Přestože spolu chatující mnohdy tráví velké množství času, psaná komunikace neposkytuje dostatek informací získávaných neverbální cestou. Výsledkem je zvláštní paradox: chatující se znají jakoby důvěrně, oslovují se familiárními přívlastky a nešetří vulgarismy (souvisejícími s anonymitou komunikujících)...“⁶⁰

Podle názoru H. Čapkové (2004, str. 39) tato vysledovaná absence tématu v rámci chatového dialogu je do jisté míry výrazem převážení kontaktní funkce chatu, a to právě na úkor zachování běžné míry, nebo až potlačení sdělovací funkce dialogu. V této souvislosti je nasnadě otázka: „Proč se někdo pokouší s někým povídat, když cílem je nic nesdělovat?“⁶¹

Jak jsem již výše uvedla, chatová komunikace slouží především k navázání kontaktu, a to krátkodobého charakteru, aniž by nutně muselo následovat trvalý komunikační styk či seznámení. Podle Čapkové (2004, str. 40) „...cílem chatování není navazovat stabilní či méně stabilní vztahy, ale ověřovat a upevňovat si vlastní komunikační schopnosti ve virtuální interakci s druhými.“

⁵⁹ Čapková H. (2004) Pokec a ego. Čeština doma a ve světě. 2004, č. 1/2, 2004 (dále citováno jako „Pokec a ego“), str. 38-40.

⁶⁰ Pokec a ego, str. 38-39

⁶¹ Pokec a ego, str. 39

Níže uvádím příklady dvou vybraných chatových dialogických sekvencí, které poukazují na nižší míru sdělovací funkce v rámci chatového dialogu ve srovnání s ostatními výše uvedenými dialogickými komunikáty. Je velmi často složité, ne-li nemožné identifikovat nějaké relevantní téma dialogu osob aktivně participujících v chatroomu v určitém konkrétním časovém okamžiku.

Přitom se jeví jako velmi zajímavé, že absenci tématu v rámci chatového dialogu, a z toho vyplývající nízkou míru návaznosti jednotlivých po sobě jdoucích chatových replik lze vysledovat nejenom u „pokecu“, resp. chatování v rámci chatovacích místností, jež nemají určité konkrétní tématické zaměření, nýbrž rovněž při chatech v chatroomech majících předem vymezené tématické zaměření či diskusní cíl.

➤ Př. 1; z diskusní sekce chatovací místnosti „Bezva flirtík“⁶²:

„13:27:43 Chocholousek1: Pokecá někdo??

13:27:41 dockalovamonika: Lambot: ty to nevíš???

13:27:41 NABIJECKAnaNOKIJU: InTu: aha tak na ně prť.. lepčí přeciš jeden prt než sto doktorů ni?

13:27:37 "Uživatel vwmaniac vstoupil do místnosti"

13:27:36 barca133: ahujky pokeca tady nikdo

13:27:36 c.kaca: Někdo na pokec? x)

13:27:31 InTu: supe-zilvarecek: lehni si

13:27:28 "Uživatelka Sailerka opustila místnost"

13:27:25 "Uživatelka c.kaca vstoupila do místnosti"

13:27:21 InTu: BURTON4ever: prej dá tu hlavní já mu poslalodkaz jakou ale když ty nevíš

13:27:19 supe-zilvarecek: InTu: chce se mi děsně haji...co stim?

13:27:14 "Uživatelka barca133 vstoupila do místnosti"

13:27:08 "Uživatel midnighthorse opustil místnost"

13:27:06 "Uživatelka rozie opustila místnost"
 13:27:00 InTu: NABIJECKAnaNOKIJU: na to jím prdím
 13:26:59 BURTON4ever: InTu: mi.su.la ja nevím
 13:26:56 MisulQa.xD.MisQa: mmnt
 13:26:55 adus1123: ahojky najde se tu na na pokecík
 13:26:52 lukekranich: hleda se holčina na pokec pleas“

- Př. 2; z diskusní sekce chatovací místnosti „Fotbal“⁶³:

„14:02:19 ifren: Svazijec: víš co se dneska stalo mojemu? ,ale já
 jsem se mu nesmála
 14:02:03 Svazijec: ifren:
 14:01:39 ifren: Svazijec: no jo no to ti jde
 14:00:51 Svazijec: ifren:
 14:00:39 Svazijec: Hanicka84: nic nic
 13:59:56 ifren: Svazijec: áááale x o prohra
 13:58:32 Hanicka84: Svazijec copak?
 13:58:24 Svazijec: ifren: co ty?
 13:58:09 ifren:
 13:57:07 Svazijec: Hanicka84: ajo, tak jo :(
 13:56:34 Hanicka84: Svazijec dneska to беру já za oba :-)
 13:55:36 Svazijec: Hanicka84: nechápu
 13:53:14 Hanicka84: Svazijec tak dneska to беру já ju
 13:52:28 Svazijec: Hanicka84: to bude určo tím
 13:51:53 Hanicka84: Svazijec proto nejsem unavená si to vzal aj za
 mě
 13:51:46 "Uživatel ForzaRossoneri opustil místnost"
 13:51:43 ForzaRossoneri: SMRT SPARTE
 13:51:35 ForzaRossoneri: no nic valim do školy zdar
 13:51:03 Hanicka84: Jé to je dost

⁶² Ze dne 8.11.2008

⁶³ Ze dne 8.11.2008

13:50:57 Svazijec: hoj

13:50:05 ForzaRossoneri: AT ZIJE BRNO

13:49:59 ForzaRossoneri: CAU BORCI“

4.2.2 Anonymita chatového dialogu a změna identity

Zajímavou součástí chatového dialogu, jeho důležitým rysem a zvláštností sociolingvistického charakteru je otázka anonymity komunikantů, tedy osob nacházejících se v chatroomech. Bez ohledu na výše nastíněné fungování prvopočátečního přístupu a registrace jako předpokladu chatové komunikace, chatování umožňuje komunikantům s ohledem na velmi výraznou míru anonymity (byť ne absolutní, jak by se právě na první pohled mohlo zdát) vymyslet si zcela novou identitu. V rámci chatového dialogu se tak např. osoba ženského pohlaví může stát mužem (a naopak), či instalatér fotbalovým reprezentantem, žena v domácnosti úspěšnou podnikatelkou atd.⁶⁴

Lze se domnívat, že důvodem pro tuto změnu identity je jednak snaha o udržení odstupu od ostatních, zachování jisté anonymity ve vztahu ke své osobě, jednak, jak lze dovodit z výše použitých příkladů možných změn profesí, snaha o naplnění svých vlastních (nesplněných) snů alespoň prostřednictvím virtuálního chatového světa. Na chatu tak můžeme být, kým chceme, a o sobě zveřejňovat v rámci chatového dialogu jen to, co uznáme za vhodné, a naopak.

Tato změna identity z povahy věci ovlivňuje charakter probíhající chatové komunikace, a to i z obsahového hlediska, neboť s ohledem na okolnosti dialogu a jeho předmět musí komunikanti přizpůsobovat své změněné identity ve větší či menší míře obsah svých chatovacích replik.

⁶⁴ Pokec a ego, str. 40

S výše uvedenou problematikou anonymity chatového dialogu je úzce spojena otázka přezdívek chatovacích komunikantů, vstupujících do chatovacích místností pro účely případného zapojení do dialogu. Přezdívky, nicky totiž tuto anonymitu podporují. Současně nick o komunikující osobě mnoho vypovídá. Chatovací nick, přezdívka je vlastně druhé jméno, pod kterým chatař v průběhu chatové interakce vystupuje.⁶⁵ O problematice nicků však zasluhuje pojednat v samostatné kapitole, protože tato problematika je u chatového dialogu, ICQ a diskusních fór velmi podobná.

4.3 Některé zvláštnosti jazykové komunikace a využívaných jazykových prostředků na chatu

4.3.1 Nadprodukce grafických znaků v rámci chatové komunikace

- simulace parajazykových a neverbálních prostředků

Již v rámci kapitoly o e-mailovém komunikátu jsem zmínila, že součástí každodenní e-mailové komunikace je využívání různých více či méně bizarních shluků otazníků a vykřičníků, jakož i dalších diakritických znamének a jiných grafických znaků, a to v daleko větší míře než při psaní běžného dopisového komunikátu.

Tato nadprodukce grafických znaků je v rámci chatových diskusí ve srovnání se zmíněnou e-mailovou komunikací ještě více markantní. Podle Čmerkové (2006, str. 6) tato nadprodukce grafických znaků „vrhaných do proudu jiných hlasů“ je jistou náhražkou za to, že interakce v rámci chatového dialogu nedisponuje prostředky neverbálního charakteru, tj. nemůže využívat instrumenty paralingvistické - prozodické rysy (především hlasitost, přízvuk, rytmus) a kinezické.⁶⁶

⁶⁵ Říhová M. (2006) Přezdívky na chatu. Čeština doma a ve světě. 2006, č. 1-4, str. 33-34

Simulování neverbálních a paralingvistických projevů můžeme realizovat za pomoci reduplikačního procesu, tj. opakování grafémů, a to jednotlivých písmen abecedy či interpunkčních znamének. V rámci chatových dialogů se v této souvislosti můžeme setkat i s reduplikací celých slov, popř. i celých replik.

Vedle opakování grafémů se jako nástroj simulace neverbálních a paralingvistických rysů jazykové komunikace používají i velká písmena. Psaní velkých písmen, ať již v e-mailových či chatových komunikátech, slouží ke zdůraznění obsahu grafémů, k jejichž zapsání jsou verzálky použity.⁶⁷

➤ Př.:

- „14:39:57 KaM17: Maxiiiiiiiiiiiiiiii“⁶⁸
- „14:35:13 KlaRySeK666: Jooooooooo
14:32:39 adio.14: aaaaaaaaaa“⁶⁹
- „14:52:22 BitchLikeMe: wuaaaaaaaaaaaaaaaaaaaaaau tonda mi to teda
natřel“⁷⁰
- „14:49:24 Eerie.Black.Cat: WorLdAngels: ahojdaaaaaa“⁷¹
- „volfikk007: nudááááááááá šílená já chci pokecat plosíííííím moc
Kabilek: halooooooooo nikdo na pokec s 18 letou
kattun: někdo z Kladna????????

⁶⁶ Čmejrková S.(2006) E-čeština. Čeština doma a ve světě. 2006, č. 1-4 (dále citováno jako „E-čeština“), str. 4-16

⁶⁷ Čeština na internetu

⁶⁸ Převzato z chatové místnosti „Flirtík pro mladé“ ze dne 8.11.2008

⁶⁹ Převzato z chatové místnosti „Broumov“ ze dne 8.11.2008

⁷⁰ Převzato z chatové místnosti „Hip Hop“ ze dne 8.11.2008

⁷¹ Převzato z chatové místnosti „Hřbitov“ ze dne 8.11.2008

SSSSSSIIIIIIIIIIIIIIIIIIIMMMMMMMMMMMMMM“⁷²

jijijijijijijijijijijijij“⁷³

68

náladu, postoj či emoce. Jde o speciální formu ASCII art, jejíž význam se musí interpretovat při otočení o 90 stupňů doprava.“⁷⁵

V následujícím výkladu se budu držet termínu emotikon, neboť třebaže mezi laickou veřejností je daleko častěji znám a používán slangový výraz „smajlík“, prvně uvedený se mi zdá být přesnější s ohledem na skutečný význam jeho prostřednictvím vyjadřovaný. „Smajlík“, tj. „úsměv“ může zavádět čtenáře v tom smyslu, že těmito grafickými znaky se vyjadřuje jen pozitivní rozpoložení autora příslušného komunikátu.

Jak jsme již viděli výše v kapitole o stylu e-mailového dialogu, emotikony se využívají hojně i v rámci e-mailové komunikace. Navzdory tomu jsem se rozhodla věnovat této problematice speciální pasáž až v rámci chatové komunikace, protože v této komunikaci stejně jako při dialogické komunikaci prostřednictvím diskusních fór se prosadily daleko výrazněji a těžko si lze v dnešní době představit fungování chatových komunikátů bez využívání emotikonů.

Jak jsem již výše uvedla, sama Net-etiketa doporučuje používání „smajlíků“ a dalších grafických znaků pro vyjádření tónu hlasu, resp. celkového emočního zabarvení zprávy.

Běžná komunikace mezi lidmi se vždy odehrává na několika úrovních, ve kterých emoční stránka hraje velice významnou roli a někdy upravuje samotný význam sdělení. Klasickým příkladem takového působení je ironie.

Emoce samozřejmě hrají důležitější roli v běžné mluvě, přátelském hovoru než v oficiální komunikaci, kdy se využívá řada dohodnutých pravidel, podle kterých se člověk snadno orientuje a která také nesou jistý

⁷⁵ Heslo Emotikon, Otevřená encyklopedie Wikipedie, text dostupný na web. str.: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Emotikon> text ve znění ze dne 9.11.2008 (dále citováno jako „Heslo

požadavek na chladnost či emoční nezabarvenost, protože emociálnost by zde mohla být matoucí. Z tohoto plyne velká oblíbenost „smajlíků“ a emotikonů v rámci chatové komunikace a nižší míra jejich využitelnosti v rámci e-mailových komunikátů.⁷⁶

Původní smajlíky a emotikony vznikly nápodobou základních částí tváře (úst, nosu a očí) uspořádáním běžných grafických znaků. Díky tomuto byla možnost vyjádřit některé základní emoce, i když ne vždy zcela přesně. Postupný vývoj a zlepšování grafické stránky internetu později dovolil převádět grafické znaky na obrázky, které později bylo možné i animovat.

Níže uvádím výčet základních nejčastěji používaných emotikonů:

▪ :-)	úsměv ⁷⁷
▪ :-))	hlasitý smích
▪ :-D	hlasitý úsměv
▪ xD	dušivý řehot
▪ ;-)	šibalský úsměv
▪ :-(smutek, zamračenost
▪ :-(výrazný zármutek, nespokojenost
▪ :,-(pláč
▪ :,,-(ještě větší pláč
▪ :,,,-(maximální pláč
▪ :-P	vyplazený jazyk
▪ :-PP	dva vyplazené jazyky
▪ :-o	údiv

Emotikon“)

⁷⁶ Mimo internetové komunikační formy emotikony se začínají postupně objevovat i v pravidelných periodikách (převážně pak pro mládež). Třebaže v oficiální komunikaci se emotikony nepoužívají, výjimkou, která potvrzuje pravidlo, představuje například Pavel Herout, který je hojně využívá ve svých knihách o programování již od poloviny 90. let; Heslo Emotikon

⁷⁷ Tímto emotikonem chce autor nejčastěji vyjádřit „to jsem myslel z legrace“ či „to mě pobavilo“ či „jsem šťastný/spokojený“.

▪ :-O	zděšení, šok
▪ :-	lhostejnost („no a co?“)
▪ :-7	úšklebek
▪ o:)	andílek
▪ >:)	čertík
▪ I-O	zívání
▪ :-I	hmmm!
▪ :-II	rozzlobený
▪ >:(naštvaní
▪ :->	sarkastická poznámka
▪ :-p	úštěpačnost/posměšek
▪ :-X	„to jsem neměl říkat“ či „mlčím“
▪ :-&	zaraženost
▪ :-*	polibek
▪ :-(*)	zvracení
▪ :G	grrr ⁷⁸

Níže uvádím několik příkladů využívání emotikonů v praxi chatového dialogu.

➤ Př.:

- 23:13:04 **Judgement:** jakubnory: ja sem pil a zene pak zavolala
kamradka :D ja za to nemohu :D.. ale neboj hlídám ji :DD⁷⁹
- 23:15:14 **Surabse:** Goodgirl13 vypadá to že ne :-)
23:15:08 **Item07:** Juraisek supr co ty :)
23:13:49 **Surabse:** Juraisek no, žiju :-),⁸⁰
- 23:14:18 **mattoni68:** meduza01: jen ta modrá tu nepasuje,co?? :o)) do
duhy.....o⁸¹

⁷⁸ S použitím: (1) Heslo Emotikon a (2) KAB.CZ/INET/EMOTIKONY, text dostupný na web. str. <http://www.kab.cz/inet/emotikony.htm>, ve znění ze dne 9.11.2008 (dále citováno jako „KAB.CZ/INET/EMOTIKONY“)

⁷⁹ Převzato z chatovací místnosti „Od 14 do 18 let“, Xchat.cz, ze dne 8.11.2008

Vedle přidávání emočního rozměru obsahu chatové komunikace je velmi rozšířený jevem využívat emotikony pro označení nějaké důležité charakteristiky vztahující se k mluvčímu nebo jeho specifickému postoji, které zamýšlí ve vztahu k adresátovi/adresátům svého sdělení dát na odiv.

Opět uvádím některé z emotikonů v této souvislosti chataři využívaných:

▪ :*)	Uživatel je opilý
▪ ::-)	Uživatel má normální brýle
▪ 8-)	Uživatel má sluneční brýle
▪ 8:-)	Uživatel je malá holčička
▪ :-)-8	Uživatel už je velká holka
▪ :-{)	Uživatel má knír
▪ :-}	Uživatel má vousy
▪ :-{ }	Uživatel má ústa namalovaná rtěnkou
▪ }:-(Uživatel je paroháč
▪ :-)~	Uživatel slintá
▪ :-9	Uživatel si olizuje rty
▪ =:-)	Uživatel má punčochu přes hlavu
▪ -:-)	Uživatel je vyznavač punku
▪ :-Q	Uživatel je kuřák
▪ :-?	Uživatel kouří dýmku
▪ @=	Uživatel je pro nukleární válku
▪ *<:-)	Uživatel má klobouk Santa Clause

⁸⁰ Převzato z chatovací místnosti „Bezva klábosení, Xchat.cz, ze dne 8.11.2008

⁸¹ Převzato z chatovací místnosti „Filiálka“, Xchat.cz, ze dne 8.11.2008

4.3.3 Psanost, či mluvenost chatového dialogu?

Podle Vitochové (2000, str. 42) jsou lingvisté shodně toho názoru, že jazykové chatové projevy odrážejí spíše rysy „mluvenosti“ než psanosti. Tento závěr vychází především z předpokladu, že s psaností souvisejí spíše jazykové projevy předem pečlivěji připravené. Autor si může obsah psaného komunikátu v klidu připravit, popř. se k jeho jednotlivým částem opakovaně vracet a podle potřeby celý text nebo jeho části modifikovat.

Chatový komunikát je naproti tomu spíše produkován lineárně; možnost pečlivého rozmyšlení obsahu toho či ono jazykového komunikátu sice existuje, ale především s ohledem na spontaneitu chatové komunikace a subjektivní potřeby pisatelů okamžitě reagovat zůstává nevyužita.

Tato „mluvenost“ se odráží i ve větné a nadvětné konstrukci chatového komunikátu, a to zejména tím, že chatové repliky jsou kratší, často obsahují nedokončený jazykový projev a převažuje v nich parasyntaktické spojení. Dále se mluvenost odráží i ve slovní zásobě i v charakteru „chatové morfologie,“ tj. zejména v užívání slangových výrazů a vulgarismů, a rovněž v nespisovnosti.⁸³

4.3.3.1 Fonetizace v rámci chatového dialogu

Velmi častým jevem na chatu, který je jedním z projevů „chatové mluvenosti“, je „fonetické psaní“ či „psaná mluvenost,“ které mají za cíl evokovat výslovnost tam, kde dochází k výraznější diskrepanci mezi podobou slova v psané formě a jeho výslovností.

⁸² S použitím KAB.CZ/INET/EMOTIKONY

⁸³ Čeština na internetu, str. 42

➤ Asimilace znělosti:

- „18:26:42 WaR-gAs: Dodyneczka: tak naschle?

...

18:23:17 WaR-gAs: Tekgirl: budiš jak pán poroučí“⁸⁴

- „...13:34 TeddyBear: fterinku berusko.....
...21:42:08 mickeymouse: bořek: no gde bila“⁸⁵

➤ Nedbalá výslovnost, zjednodušení výslovnosti:

- „Pitrejs: Brývečer, sapiensové
...11:20 TeddyBear Mě to fčera bodlo, že jsem si tady pokecal,
zaplat' pánbu jsou tu fajn lidi. Fčera tu byl i někdo z Indie (?)
...17:21:31 jacquelin: sundaypeta: aha.....tak to potom je
v pytli...ledatizavolam az po tech rijimackach v pondeli a nekam si
pudem sednout ne?“⁸⁶

➤ Fonetizace je někdy důsledkem nespisovné výslovnosti, ať již obecně české, nebo nářeční:

- „...17:30:19 mrogi:--)) sunberuška: sem někam zase vodběh....:(,,
▪ „...19:54:09 patnik: hm to nejni vono.musíš se uvolnit a
todlencito“⁸⁷

⁸⁴Převzato z chatové místnosti „FREEtEKK“ ze dne 6.11.2008

⁸⁵Převzato z: Čeština na internetu, str. 43

⁸⁶převzato z: Čeština na internetu, str. 44

⁸⁷převzato z: Čeština na internetu, str. 44

4.3.3.2 Počítačově-internetová terminologie - slang na chatu

Součástí chatové komunikace je nepochybně počítačový či internetový terminologický slang. V rámci chatového dialogu se s ním můžeme setkat zejména v komunikačních situacích, kdy účastníci chatové diskuse diskutují o technických otázkách spojených s internetovou komunikací, nebo v případě chatových místností tematicky v tomto směru zaměřených.⁸⁸

V rámci chatové komunikace se můžeme především setkat s takovými výrazy, jako je computer/komputer jakožto ekvivalent českého slova počítač, popř. jejich zkratky comp/komp, dále např. hardware, software, logout, (inter)net, chat, makra, browser, banner atd.

V této souvislosti je třeba poznamenat, že v rámci chatových komunikátů je specificky internetových slangových výrazů spíše méně. Dialogická komunikace na chatu čerpá pro tyto potřeby z běžné počítačové slovní zásoby; internetový slang obohacuje český jazyk na internetu, resp. na chatu teprve v tom okamžiku, kdy se účastníci internetové komunikace nebo chatového dialogu bez toho či onoho slangového výrazu vztahujícího se k internetu neobejdou (nick, nickname, chat, čet, e-mail, modem, atd.).⁸⁹

Přitom většinu přejatých slangových výrazů chataři formulují již v podobě přizpůsobené českému slovotvornému systému: velmi často se tak od základových slov (substantiv, sloves) tvoří slova odvozená (adjektiva, substantiva či slovesa).⁹⁰

⁸⁸ Např. chartroom „Programátoři“ či „Počítačová poradna“ na Xchatu

⁸⁹ Čeština na internetu, str. 54-55

⁹⁰ Bozděchová I., *Jazyk počítačů* v rámci Daneš F. a kol. (1997) *Český jazyk na přelomu tisíciletí* Praha: Academia (dále citováno jako „Jazyk počítačů“)

V této souvislosti poznamenává I. Bozděchová (1997, str.108), že tak mnohdy na rozdíl od angličtiny vznikají celé slovotvorné řady:

➤ Např.

- Downloadovat-downloadování-downloadovaný
- Modem-modemový-modemovat-modemování
- Upgrade-upgradovací-uprgradovat-uprgradování
- Chat-chatování-chatovací, chatovat-chatař
- DOS-dosový-dosovský-dosácký-dosista-dosák-dosař
- Windows-windowsový-windowsovský-windowsista-windowsák-windowsář-wind'ák-windowsácký-windowsářský-windowsovat-windowsování⁹¹

Vedle vytváření interneto-chatového slangu za pomoci derivace se používají i kompoziční a různé hybridní způsoby tvoření, např. multiuživatelský, multiprocessing, subnotebook, superserver, minisuperpočítač.

Dalším způsob přejímání anglické počítačové (internetové) terminologie, s níž se můžeme setkat v rámci chatových komunikátů, představuje tzv. vytváření nápodobou, a to buď (1) podle slovotvorného modelu anglické předlohy nebo (2) dle typů domácích:

- ad 1) odlemovat (defringe); odřezávač (clipper)
- ad 2) direktář (adresář)

Významnou součást internetové (počítačové) terminologie v rámci chatových (popř. jiný druhých druhů elektronických) komunikátů představují slovesa. Podle I. Bozděchové (1997, str.109) je to „dáno předmětem komunikace - popis procesů, úkonů, operací a dalších

dynamických jevů.“ Tato slovesa se vytvářejí od dějových substantiv nebo adjektiv, popř. přímo z anglických sloves sufixem, a mají za cíl slovesně vyjádřit „provádění činnosti, která je vyjádřena základovým slovem.“

- Např.: to sample- samplovat, to sort- sortovat (př. data), to implement- implementovat, to load- (na)loadovat, digitální-digitalizovat, aktivní-aktivovat (př. okno), modem-modemovat, scan-scannovat

Za specifickou skupinu těchto sloves lze označit pojmenování internetových (počítačových) operací podle kláves, jimiž jsou tyto operace realizovány: deletovat, entrovať, escapovat, resetovat, shiftnout, altnout.⁹²

Níže uvádím příklad využívání počítačového (internetového) terminologického slangu v rámci chatové komunikace:

22:55:05 frnk_frnk: mc.mc: No tak to by bylo úplně nejlepší
přeinstalovat windows pokud máš dost času a trpělivosti
22:54:14 kyllee: kdyz instaluju grub zavadeč, tak musí byt na
samostatným partitionu nebo může byt nainstalován do oddílu s
linuxem?
22:51:12 WrongASP: bouchnimeajatezabiju: aku tam mas grafiku?
22:50:14 WrongASP: bouchnimeajatezabiju: zistis ci tam mas tu istu
ako si mal...ak sa lisi vykonom tak bud ma ine modelove cislo alebo ma
iba menej zdielanej pamate nastavenej...
22:50:08 "Uživatel D4Ve opustil místnost"
22:50:05 "Správcem se stává JohnyII"
22:48:56 bouchnimeajatezabiju: WrongASP: jo to mam ale to je jenom
spravce jak v tom zjistim co je s grafarnou???
22:48:12 mc.mc: frnk_frnk: jsem tu:-) a myslíš že by pomohlo

⁹¹ S využitím Jazyk počítačů

⁹² Jazyk počítačů

přeinštalování windows? nebo jen inovace?
 22:48:04 WrongASP: bouchnimeajatezabiju: tam si das kartu hardware
 a tlačítko spravca zariadeni
 22:47:41 bouchnimeajatezabiju: WrongASP: ok chapu a co dale?
 22:46:46 WrongASP: bouchnimeajatezabiju: klikni si pravym tlačítkom
 na tento pocitac a daj si vlastnosti... Aak mas vistu tak tam nizsie na
 lavej strane je Upresnit nastavenie systemu
 22:46:07 kyllee: hej dobre ty :D problem je, ze ji pres terminal nemuzu
 spustit... tedy spis jak ji nainstalvoat pres terminal ?
 22:45:40 "Uživatel Menny-88 vstoupil do místnosti"
 22:45:31 bouchnimeajatezabiju: WrongASP: KAM?
 22:44:55 frnk_frnk: 22:43:57 kyllee: chci nainstalit grub, ale nevím
 jakou verzi zvolit... :D // zkus tu nejnovější
 22:44:48 WrongASP: bouchnimeajatezabiju: skus sa pozriet do device
 manager
 22:44:35 "Správcem se stává oskarBB"
 22:43:57 kyllee: chci nainstalit grub, ale nevím jakou verzi zvolit... :D
 22:43:15 frnk_frnk: mc.mc: mohlo by to pomoct, ale je to někde v
 systému furt..... jj ahoj
 22:43:14 JohnnyII: kyllee: o s nim?
 22:42:56 bouchnimeajatezabiju: cwat lidi mam dotaz da se nejak zjistit
 ze je snizeny vykon graficke karty? dal jsem NTB do reklamace a
 myslim ze ta grafarna nefunguje jak ma ale nevím jak popsát problem
 22:42:53 kyllee: JohnnyII: tak jsme ten linux rozchodil, akorat mam
 problem s tim zavadecem.“⁹³

4.3.3.3 Komunikace prostřednictvím ICQ

Komunikace prostřednictvím mechanismu ICQ je jak z hlediska
 technických možností, tak z hlediska využívaných jazykových prostředků
 velmi podobná komunikaci chatové.

⁹³ Chatový příspěvek převzat z chartroomu „Počítačová poradna“ na X.chatu ze dne 10.11.2008

Základním rozdílem mezi chatem a komunikací na ICQ je to, že na rozdíl od chatu ICQ komunikace probíhá mezi konkrétními dvěma nebo více komunikanty navzájem, aniž by do příslušné komunikační situace volně vstupovaly třetí, nezúčastněné osoby, se kterými si účastníci ICQ komunikace nepřejí být v komunikační styku.

Tento základní rozdíl mezi komunikací prostřednictvím chatu a ICQ se následně promítá do stylu dialogu, resp. do jazykových odlišností ICQ komunikace od dialogu chatového.

I v rámci komunikace prostřednictvím ICQ se můžeme stejně jako v případě chatové komunikace setkat s používáním velmi hovorového, přátelského, až bohorovného jazyka, s nadprodukcí grafických znaků, přemírou využívání emotikonů, s využíváním fonetického psaní či počítačového a internetového slangu. Nicméně s ohledem na zmíněnou komunikaci mezi konkrétními dvěma nebo více komunikanty, tj. zejména neexistenci anonymity, pisatelé v jednotlivých komunikátech více dbají na pravidla ortografické správnosti, nedopouštějí se tolika (závažných) prohřešků proti pravidlům pravopisu, jako se tomu běžně děje při komunikaci chatové.

Lze rovněž zobecnit, že při ICQ komunikace účastníci daleko více šetří s používáním slangových výrazů, různých forem nespisovností, a zejména se zde nesetkáme s takovou mírou používání vulgárního jazyka jako při komunikaci na chatu, ani s takovou nadprodukcí nejrozumnějších bizarních shluků písmen abecedy, interpunkčních a diakritických znamének, často postrádajících jakýkoliv smysl.

5 Jazyk na diskusních fórech

5.1 Některé zvláštnosti jazykové komunikace a využívaných jazykových prostředků v rámci internetových diskusí

Nejen z hlediska technického fungování, jak jsme mohli vidět v rámci druhé kapitoly, ale rovněž co do využívaných jazykových prostředků se internetové diskuze a komunikace na diskusních fórech rovněž do určité míry podobají komunikaci chatové, ne však tolik jako ICQ. I pro komunikaci na internetových diskusních fórech je příznačná nadprodukce grafických znaků zmiňovaná v kapitole o stylu chatového dialogu, dále hojně využívání emotikonů a nejrůznějších jazykových jevů přibližující „psanost“ příspěvků mluvenému diskurzu. Zejména jde o užívání slangových výrazů, nespisovnosti a vulgarismů, či rozmanitých výkřiků mnohdy za hranicí srozumitelnosti, fonetického psaní a počítačově-internetového terminologického slangu.

➤ Např.

- *„At mi cenzor promine
Ale temto prasatum v cele s Lukasem a Misakem jde jen a pouze o
vliv a koryta!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!“⁹⁴*
- *„veme si právníka, bude to její klika :)se podělí :))))))“*
- *„:-))))))))))♥jáá na tom dělám-jáá na tom makám!A vono néé a néé a
néé!:-))))♥tra-laláá♥-♥juch-juch!♥□“*
- *„ty mě vidíš?????? zapojuji tiskárnu - a vono to nejde :)))))) je nějaká
složitá.....“*

⁹⁴ Diskusní příspěvek k článku „ČSSD na Zlínsku se spojila s ODS“, ze dne 10.11.2008, text dostupný na web. str. <http://aktualne.centrum.cz/domaci/podzimni-volby-2008/krajske-volby/clanek.phtml?id=621760>

- [illegible]

V souladu s tím, že přehlížení ortografické správnosti při psaní e-mailových zpráv či jiných forem elektronických komunikátů je často odsuzováno, můžeme v internetových diskusích, zejména pak v diskusích probíhajících na zpravodajských serverech (s ohledem na frekventovanost jejich návštěvnosti, a tudíž i dostatek snadno získatelného jazykového materiálu) narazit na komunikační situace, kdy účastníci daného diskusního dialogického fóra vyjadřují své postoje k pravopisu.⁹⁶ Obvykle jde o jeho užívání jiným diskutujícím. To jen je důkazem toho, že čeští uživatelé internetu jsou na otázky pravopisu citliví.⁹⁷

⁹⁵ Výše uvedené diskusní příspěvky k článku „Žena z Trutnovska zatajila nález tiketu za 18 miliónů, hrozí jí osm let“, ze dne 10.11.2008, text dostupný na web. str.: <http://www.novinky.cz/clanek/154035-zena-z-trutnovska-zatajila-nalez-tiketu-na-18-milionu-hrozi-ji-osm-let.html>

- 1) Nejčastěji se kritika způsobu jazykového vyjadřování, především ortografické správnosti, týká dalšího diskutujícího. Vzájemná kritika a opravy účastníků dialogu na diskusním fóru se týkají nejzávažnějších prohřešků proti pravopisu, tj. chybného psaní a zaměňování y/i (ať již v rámci jevu shody podmětu s přísudkem či psaní vyjmenovaných slov) nebo psaní mně/mě.

Chybná interpunkce a psaní velkých písmen sice nezůstávají bez povšimnutí, jak píše H. Mžourková (2006, str.129), nicméně s kritikou těchto jevů, jakož i prohřešků proti pravidlům pravopisu v oblasti diakritiky se můžeme setkat méně často než s kritickým poukazováním na výše uvedené, nejzávažnější prohřešky proti pravopisu:

➤ Např.:

▪ **„PROSÍM,PIŠTE správně ČESKY**

Shodu podmětu s přísudkem se učí žáci ve 4. třídě základní školy!!!! Tajné služby by mohli(!!!!)“⁹⁸

▪ **„Re: České úvozovky (celé vlákno)**

Radsi píše bez diakritiky, a píše správně i/y, špatně i/y není smysl vety mnohem víc než diakritika, vaše bedinka je tak napřesdrzku.“⁹⁹

▪ **„Re: České úvozovky:**

Bud' se píše česky se vším, co k tomu patří (pravopis, interpunkce, velká písmena, háčky a čárky) nebo v jiném oblíbeném jazyce. Kdo pak má jinak louskat.“¹⁰⁰

⁹⁸ Markovič J., Tajné služby by mohli kontrolovat soudci i ombudsman, zpravodajský sever Hospodářských novin Ihned.cz, dostupný na web. str: http://domaci.ihned.cz/?article%5Bcomment%5D%5Bukaz_vsechny%5D=1&article%5Bcomment%5D%5Bart_id%5D=23898260&p=002000_d&article%5Bid%5D=23898260, ze dne 9.4.2008, text ve znění dne 7.11.2008

⁹⁹ Diskusní příspěvek ze dne 22.10.2007, dostupný na web. str. <http://www.root.cz/clanky/z-redakcni-schranky-10-2007/nazory/>, text ve znění ze dne 7.11.2008

- **„Re: České úvozovky:**

*"A není to jen o háčcích a čárkách. V době Unicode by se mělo psát vůbec typograficky správně, tzn. tvrdé mezery, zúžené mezery, výpustky, uvozovky atd. (A k tomu nám dopomáhej SCIM a „typografické“ rozložení klávesnice. ;-))" ... to si delas kozy ne ...*¹⁰¹

- **„Re: České úvozovky:**

*No, ona se např. ta tvrdá mezera na papíře taky píše dost špatně. ;-)
Ale vsadím se, že ani na papíře bys nenechal např. předložku „i“ na konci řádku. No, teď mě tak napadá, že ty možná ano. :-/*

...

*Součástí výuky pravopisu na školách by mělo být i to, jak se správně píšou číslovky. Jak se tak dívám na tvůj písemný projev, tak by možná neškodilo naučit se vůbec psát česky (např. interpunkce a velikost písmen ti taky ne úplně vždy něco říkají). Tohle totiž není ani ta cestina, tohle je paskvil. Z pravopisu sis prostě vybral jen to, co ti momentálně vyhovuje..."*¹⁰²

Kritika jazykové vyjadřování velmi často směřuje proti bezbřehému používání vulgarismů v rámci internetových diskusí.

➤ Např.:

- **„Proč tu skoro všichni bez okolků mluví sprostě?**

Objeví-li se téma, které je lechtivé, neváhají přispěvatelé s obscénními komentáři, aniž by je kdokoli pohoršeně komentoval. Pokud už někdo naštvane komentuje, bývá to spravidla ještě hrubějšího zrna. To jsou tu cyničtí hulváti a exhibicionisti tak moc doma, že už té slušné většině

¹⁰⁰ diskusní příspěvek ze dne 23.10.2007, dostupný na web. str. <http://www.root.cz/clanky/z-redakni-schranky-10-2007/nazory/>, text ve znění ze dne 7.11.2008

¹⁰¹ diskusní příspěvek ze dne 23.10.2007, dostupný na web. str. <http://www.root.cz/clanky/z-redakni-schranky-10-2007/nazory/>, text ve znění ze dne 7.11.2008

¹⁰² diskusní příspěvek ze dne 23.10.2007, dostupný na web. str. <http://www.root.cz/clanky/z-redakni-schranky-10-2007/nazory/>, text ve znění ze dne 7.11.2008

nestojí za to je posílat do určitých mezí. Na herních serverech, kde se střílí do virtuálních hráčů u čehož cáká virtuální krev je často za sprosté slovo v chatu ban nebo aspoň vykopnutí. Na literárním serveru kdepak...“

- *„Re:„Proč tu skoro všichni bez okolků mluví sprostě?*

A za sprosté slovo v práci by měl zaměstnanec dostat výpověď, ať už je to lékař, nebo zedník, filmy by měly procházet kontrolou a sprostá slova by se z nich měly vystříhávat ještě před uvedením do kin. A to už vůbec nemluvím o nahotě, také vás pohoršuje?

A ještě něco:

Pomysleli jste na děti???!“¹⁰³

- 2) V rámci diskusních fór je rovněž možné setkat se s komunikačními situacemi, kdy diskutující kritizují jazykovou úroveň článku, k němuž diskuse probíhá. Účastníci diskuse zde zpravidla požadují, aby obsah i forma příslušného článku byly plně v souladu s oficiální komunikační situací a aby se v něm neobjevovaly pravopisné nebo jiné nedostatky (podobně jako v případě výše uvedených kritik příspěvků diskutujících jinými účastníky příslušného diskusního fóra).

➤ Např.:

- *„Pište, prosím, správně česky!*

Milá redakce, radíte děvčatům a ženám s módou, to je chvály hodné, nicméně dotyčné mimoděk vstřebávají i to, jak je článek napsán, tedy pravopis! Role je slovo podle vzoru růže nebo nůše, pokud ještě tušíte, co nůše je. Tudiž má-li něco roli, bude tam "i". Nevěsty jsou ženské, tedy by neměl'y" zapomenout; a věci jsou neživé, proto pro

¹⁰³ Oba diskusní příspěvky z „Veřejného fóra s tématy různými“, dostupné na web. str. <http://www.totem.cz/forum/read.php?f=3&i=40556&t=40556>, ve znění ze dne 12.11.2008

ni znamenal"y" mnoho. Dál už to raději ani nečtu. Nezlobte se, ale pokud chcete někomu s něčím poradit a pomoci, dělejte to jako opravdoví profesionálové. Děkuji malinko znechucená čtenářka Mirka“¹⁰⁴

▪ *„Hrubky*

Ty hrubky jsou fakt strašný!!! Už na prvních pár řádcích! Nepotřebuje redakce korektorku? Hlásím se dobrovolně, na to se fakt nedá koukat :(“¹⁰⁵

▪ *„Redakce? Nepotřebujete zapisovatelku, která ovládá český pravopis? Sirečky, to jako malé sirky k večeři, nebo to mají být syrečky? Ach ta čeština, ta už nemá sílu plakat nad těmi strašnými chybami. (...)“¹⁰⁶*

Někdy se můžeme setkat s kritikou celkové úrovně článku:

➤ Např.:

▪ *„SMAZALI MI PŘÍSPĚVEK! Kritizoval jsem redaktorku za ubohou úroveň češtiny a gramatické chyby v článku! To je super! Tak ještě by mohli do redakce přijmout korektora! (To je ten jediný v redakci, co měl z češtiny jedničku a po ostatních to opravuje :o))))“¹⁰⁷*

3) V rámci diskusních fór se účastníci diskuse někdy dopouštějí prohřešků proti pravidlům pravopisu záměrně, aby provokovali

¹⁰⁴Diskusní příspěvek dostupný na web. str.: http://www.moda.cz/Kategorie/Styl_a_trendy/20080307_Stare_Svatebni_Zvyky.html, ze dne 14.8.2006, text ve znění 7.11.2008 (k článku Chládkové I. (08/03/2008) „Co by měla mít nevěsta podle starých zvyků“)

¹⁰⁵ tamtéž

¹⁰⁶ Příspěvek k článku „Big Brother: Zatím si jen hrajou“, z www.novinky.cz, ze dne 3.9.2005 in: Postoje k pravopisu v diskusích na internetu

¹⁰⁷ Příspěvek k článku „Při domovní prohlídce u Krejčíře vládl neuvěřitelný chaos, na www.novinky.cz ze dne 22.6.2005 in: Postoje k pravopisu v diskusích na internetu

ostatní diskutující a vyvolávali jejich reakci, nebo aby porušením dané jazykové normy zesměšnili obsah článku, případně údajné přeceňování role pravopisu.

➤ Např.:

- *„Mylí Kodime. kdiž dojdou argumenty, začne se opravovat pravopis. Takových moulů je na IDNES několik. Tak tě mezy nimy výtám...”¹⁰⁸*
- *Hej ti Skutře ja ti na pravopis (...)!!! Marijan říkal že to je jenom pro ikvače kteří nemaji jak jinak machrovat bo nemaji svali nebo prachi tak machrujou pravopisem!!!¹⁰⁹*

Výše uvedené příklady ukazují, že významná část komunikantů na internetových diskusních fórech se domnívá, že i v rámci nového komunikačního média, jímž je internet, je záhodno dodržovat pravidla ortografické správnosti a používat vhodné jazykové prostředky.

V této souvislosti však H. Mžourková (2006, str.131) poukazuje na to, že by si účastníci internetových diskusí měli uvědomit, že „je třeba vyvarovat se přílišného přeceňování role pravopisu v písemném vyjadřování, ale chápat jej jako jednu ze složek jazykového projevu, nikoliv však nejdůležitější. Ačkoli to bývá v internetových diskusích častým jevem, nelze na základě pravopisných nedostatků vyvozovat nulovou výpovědní hodnotu textu.“¹¹⁰

¹⁰⁸ Příspěvek k článku „Chudoba vám svědčí, řekl Klaus vědcům“, na idnes.cz ze dne 21.6.2005 in: Postoje k pravopisu v diskusích na internetu

¹⁰⁹ Příspěvek k článku Iveta Bartošová je na dně! Proč?, na super.cz, ze dne 24.6.2005 in: Postoje k pravopisu v diskusích na internetu

6 Nicky a jména na internetu

Nick, přezdívka nebo jméno, tj. označení subjektu, je velmi specifickou stránkou internetové komunikace, proto jsem se o nicku a dalších jménem rozhodla pojednat samostatně.

V době, kdy vznikla počítačová komunikace, vznikla také potřeba rozlišení jednotlivých jejích subjektů. Původně se odlišovaly od sebe vstupní brány, tedy počítače, které byly zapojené.¹¹¹ Později se tyto počítače pojmenovávaly podle svých uživatelů¹¹² a nakonec se pojmenovávali jednotliví uživatelé, tedy už ne pouhé stanice, ale přímo její uživatelé.¹¹³

První jména nebo lépe označení tak nejčastěji vyjadřovala umístění počítače, přístupovou cestu k němu nebo jinou důležitou informaci o této bráně. Jejich podoba zpravidla byla pro neinformovaného uživatele nesmyslná, což později vedlo ke zjednodušování názvů a jejich přizpůsobování pro běžnou komunikaci a snadnější zapamatovatelnost.

S příchodem odlišení uživatelů se již jako jména začala užívat buď čísla, která mohla udávat např. pořadí přihlášení, nebo libovolná kombinace znaků, kterou si uživatel volil. Systém, který je postaven na tomto principu, dnes je mimo jiné ICQ, kde má uživatel přiděleno číslo a volí si jméno.

S rozvojem internetové komunikace pak došlo k další změně v pohledu na jména na internetu. Uživatelé začali využívat více jmen, ke kterým se později začalo vytvářet množství různých virtuálních identit. To se pak

¹¹⁰ Postoje k pravopisu v diskusích na internetu

¹¹¹ Např. PC11, apod.

¹¹² Např. Jarek

¹¹³ Tato historie značně zjednodušená se vztahuje přímo na internet a ne na komunikaci uživatelů jednoho počítače. Ti samozřejmě museli být rozlišení od počátku.

poprvé projevilo především v chatu, kde se pro přezdívku ujal již zmiňované slovo „nick.“

Slovo nick¹¹⁴ se na internetu začalo používat pro označení přezdívky či jména uživatele.¹¹⁵ Nick nebo také nickname případně Nick Name se přitom nejčastěji používá při chatu, ICQ a jiných způsobech komunikace na internetu. Jak je patrné, slovo „nick“ je pevně spojeno s internetem.

Nick a internetová jména¹¹⁶ lze rozlišit několika způsoby. Prvním a nejnápadnějším z nich je volba znaků. Uživatelé dnes mají široké možnosti způsobu zapsání svého jména a do budoucna se dá očekávat ještě jejich rozšíření s využitím dalších médií, připojením např. fotografie, která se sice užívá i dnes, ale ještě není součástí jména, nýbrž celé identity.

Základní způsob, jak zapsat jméno, je pomocí znaků abecedy. Takováto jména budeme označovat jako písemná. Jejich běžným příkladem jsou jména osob či věcí.

Další možností zápisu je využití symbolů. Těmi zde rozumíme neabecední a nečíselné znaky. Ty se nejčastěji kombinují právě s písmennými jmény, kde jsou symboly využity např. v odlišení křestního jména a příjmení.

Jinou možností jsou zmiňované číselné znaky, opět nejčastěji v kombinaci s písmennými, kdy důvodem je prostá snaha zachovat možnost použití vlastního jména ve jménu internetovém pro více uživatelů.¹¹⁷

¹¹⁴ V angličtině to slovo znamená vryp. Další možné významy jsou: vrub, zářez, říznout a jiné.

¹¹⁵ Heslo Přezdívka, text dostupný na web. str.: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Nick>, ve znění ze dne 20.10.2008

¹¹⁶ Myslíme zde jména subjektů komunikace na Internetu.

Posledním poměrně novým nástrojem je pak využívání značek, nejčastěji v podobě emotikonů, které jsou tvořeny symboly v našem slova smyslu, ale mají díky svému specifickému uspořádání schopnost nést informaci odlišnou od informací jednotlivých znaků.

Další možností dělení jmen na internetu přihlíží k tvorbě identity, tedy k délce jejich využívání. Máme dvě základní skupiny, jména dlouhodobá, jedná se např. o jména spojená s e-mailovými adresami, a jména krátkodobá, užívaná třeba v diskusích či některých chatech.

Dalšími možnými skupinami jsou jména účelová. Jde zpravidla o jednorázová jména či jména automatů nebo zaměstnanců, která nemají vztah k identitě a jsou zpravidla nositeli nějakého významu. Tímto způsobem může být prováděna např. reklama na chatu, kdy automat pod jménem „KINO“ každých deset minut odesílal zprávu o programu. Poslední skupinou jsou jména přidělená. Jedná se např. o přidělení jména „guest“ pro neautorizované uživatele chatu.

Další dělení bere v úvahu význam jména; přesněji s čím je vytvořené jméno spojeno (s jakým významem). Nejčastěji jde o jméno, které je i běžně chápáno jako vlastní jméno osob či jméno věcí, rostlin nebo živočichů. Na internetu tak lze zcela běžně narazit na Lukáše, Janu, Tygra, Kobylku, Kámen, Ostří apod. Značně oblíbené je užívání cizího jazyka, v našem prostředí nejčastěji angličtiny, která pomáhá maskovat jinak běžné slovo. Jde např. o Chair apod. Normální je také vzrůst počtu určitých jmen v souvislosti s mimointernetovými událostmi, např. filmy.¹¹⁷ Jména v internetu jsou také běžně inspirována slavnými osobnostmi a oblíbenými zvířaty.

¹¹⁷ Např. Tomáš¹²³ apod.

¹¹⁸ Po filmu Gladiátor se objevilo několik Maximů, ještě větší dopad měly knihy i filmy spojené s Harry Potrem.

Některá jména vyjadřují vlastnosti svých uživatelů, zpravidla jsou ve spojení s jmenným jménem, např. veseláŠárka, chytrýHonza, přítulnýbéd'a apod. Tato jména mají snahu vyvolat specifitější představu o jejich tvůrci; opět jsou ve velké oblibě v anglická slova.¹¹⁹

Existuje také velká skupina jmen, která nedávají smysl. Jsou nejčastěji užívána jednorázově, protože je u nich velká pravděpodobnost originálnosti, a tím i zrychlení registrace či podání příspěvku. Jsou tvořena zcela jednoduše, náhodným zmáčknutím náhodného počtu tlačítek na klávesnici. Tato jména většinou neslouží při tvorbě identity.

Poslední dvě skupiny jmen rozlišené s ohledem na význam jsou stejné jako při rozlišování s ohledem na identitu. Jedná se o jména přidělená. Opět zmíníme nejčastějšího zástupce v podobě „guest“ a jména účelová. Ta vynikají přímým sdělením konkrétní informace, je možné potkat např. nick „SOBOTNÍ AKCE“ apod.

Jak je z výše uvedeného patrné, problém jmen a hlavně nicků je typický především pro chat. Za důvod výraznosti tohoto jevu lze považovat již několikrát zmiňovanou tvorbu virtuální identity. I přes možnost aktivního zjišťování informací o partneru komunikace se většina uživatelů spokojí pouze s daty, která o sobě partner podá sám. Jiné informace si většinou zjišťuje dotazy k němu nebo na něj, kdy se ptá ostatních uživatelů, u kterých čeká, že ho znají.

¹¹⁹ Zejména slova jako „dark“, „metal“ apod..

Důvodů takového postupu je několik. Vzhledem k neuvěřitelné šíři internetové populace by bylo naivní očekávat, že každý člen této populace je počítačový nebo lépe internetový odborník, který je schopen adekvátně a efektivně zjišťovat informace o partnerovy díky „stopám jeho připojení“ na internetu. Je pravděpodobnější, že většina uživatelů jsou lidé značně odlišných profesí.

Navíc servery a i běžní uživatelé se brání proti takovému úniku dat, který by případně mohl být pokládán i za hackerství. Další důvod pro nemožnost stálého aktivního zjišťování informací je množství uživatelů, se kterými člověk během dne může přijít ve styk. Je tedy více než pravděpodobné, že většina komunikantů dává přednost datům, která jsou zveřejněna, popřípadě těm, která získá dotazy.

Nick tak působí jako první věc, se kterou se partner setká a vytváří tedy pověstný první dojem. Jaroslav David¹²⁰ se pokusil ve svém příspěvku na konferenci Čestina na internetu analyzovat situaci okolo nicků. Na stejné konferenci také vystoupila Eva Jandová, která studovala iniciální repliky ze serveru Xchat.cz. Oba dva autoři připomněli významnou úlohu nicku při vytváření komunikace a při tvorbě virtuální identity. David poukázal také na tzv. gender switching, tj. fenomén záměny pohlaví uživatelů.

Další používání nicku je v ICQ, kde funguje dvojí systém značení přístupný uživatelům. Jde zde o přidělené číslo, které by mělo ukazovat pořadí registrace, a zvolenou přezdívku, nick. Tento systém má výhodu v přesném vyhledávání jednotlivých osob, de facto pracuje na principu telefonu, kde máme uložené kontakty jak pod jmény, tak pod čísly a oba údaje můžete používat pro práci s nimi.

¹²⁰ „Hele víš že máš dobrej nick.“ in: Schwarz, J., Skolková, L.(2005) *Zpráva z konference Čestina na internetu*. Ikaros 2005, roč. 9, č. 11, dostupný na web. str. na: <http://www.ikaros.cz/node/2048>, text ve znění ze dne 4.10. 2008

Některé komunikační systémy umožňují existenci stejných nicků pro uživatele, kteří mají rozdílné osobní údaje. Systém dvou kódů tak u ICQ usnadňuje hledání a umožňuje lepší využívání nicků; stejně jako jsou v telefonním seznamu lidé se stejným jménem, tak právě a např. v rámci ICQ existují uživatelé se stejným nickem, ale rozdílným pohlavím nebo zemí původu apod.

E-maily na rozdíl od zmiňovaného chatu a ICQ nevyužívají nick, ale jméno či přezdívku, původně dokonce šlo o označení cesty, kterou e-mail šel.

Závěr

V této diplomové práci jsem se zabývala nejdůležitějšími prostředky a aspekty komunikace na internetu, resp. nejdůležitějšími druhy internetových komunikátů. Snažila jsem se poukázat na to, jaké zvláštnosti a charakteristické rysy mají jazykové projevy zprostředkované internetem.

Za pomoci práce s odbornou literaturou, jakož i analýzy primárních pramenů v podobě jazykového materiálu jsem se snažila ukázat, do jaké míry jsou e-mailová, chatová, ICQ a diskusní sdělení srovnatelná s jinými typy psané komunikace, čím připomínají ústní sdělení a současně jak se tyto druhy internetové komunikace liší od jiných psaných komunikátů i od mluveného slova.

Za pomoci rozboru nejdůležitějších charakteristických rysů internetových komunikátů i praktického náhledu především na e-mailovou a chatovou, a okrajově na ICQ a diskusní komunikaci jsem se zabývala otázkou, do jaké míry tyto internetové komunikáty odrážejí rysy mluvenosti a psanosti, tj. zda e-mailová, chatová, ICQ a diskusní komunikace má blíž k běžnému mluvenému projevu než ke komunikaci písemné.

Odpověď na položenou otázku není jednoznačná, a to vzhledem (1) k různorodosti jednotlivých komunikačních forem na internetu, (2) velmi krátké době existence internetu a internetových komunikačních forem, a také vzhledem k neustálému dynamickému vývoji v této oblasti, (3) vzhledem k různorodé práci s jazykem a k rozmanitým formám komunikace u množství internetových uživatelů.

Lze zobecnit, že pro komunikační praxi internetových komunikátů je charakteristická nižší míra formálnosti. Styl e-mailového, zejména pak

chatového, ICQ a diskusního dialogu se svými replikami velmi často podobá replikám neformální konverzace.

Tato „internetová mluvenost“ se odráží i ve větné a nadvětné konstrukci jazykového projevu na internetu. V rámci komunikace na internetu se tak můžeme setkat s tím, že internetové repliky jsou kratší, často obsahují nedokončené jazykové promluvy a převažuje v nich parasyntaktické spojení.

Pro tuto „internetovou mluvenost“ je rovněž příznačný charakter využívané slovní zásoby a morfologie. Jde o využívání slangových výrazů, nespisovnost a fonetické psaní. Autoři internetových vzkazů a příspěvků rovněž nešetří familiárními přízvisky a vulgarismy. Do internetové češtiny přitom stále častěji proniká internacionalizace, a to v podobě stále častějšího využívání anglicismů.

Specifický charakter jazykových projevů zprostředkovaných internetem se dále vyznačuje využíváním velkého počtu grafických znaků, zejména emotikonů, různými bizarními shluky otazníků, vykřičníků či jiných interpunkčních znamének, i shluky diakritických znamének a velkých písmen.

Současně však autoři internetových komunikátů interpunkční a diakritická znaménka a velká písmena velmi často opomíjejí. V této souvislosti jsem pojednala o přehlížení ortografické správnosti. Viděli jsme, že účastníci internetové komunikace se různých prohřešků proti pravidlům pravopisu dopouštějí v daleko větším rozsahu než v rámci klasického písemného komunikátu.

Při pohledu na většinu výše uvedených e-mailových komunikátů můžeme zjistit, že ve zprávách e-mailového charakteru, a to na rozdíl od klasických psaných, dopisových komunikátů, se jejich pisatelé vyjadřují

mnohem spontánněji a dávají směleji na odív své myšlenky a momentální rozpoložení, a to nejen ve srovnání s formulováním dopisu, nýbrž do jisté míry rovněž ve srovnání s mluvenými projevy.

I výrazně hovorový styl internetové komunikace se zdá být projevem stále intenzivnějšího přibližování „psanosti“ těchto komunikátů zmíněné „internetové mluvenosti.“

Lze uzavřít, že komunikace prostřednictvím nových technologických forem je jistým mezistupněm mezi ústní, mluvenou formou komunikace, a komunikací psanou. S ohledem na výše uvedené charakteristické znaky rozbor předloženého jazykového materiálu ukazuje spíše rysy mluvenosti než psanosti.

Vývoj komunikace na internetu ukazuje nové možnosti užívání českého jazyka.

SEZNAM PRAMENŮ A POUŽITÉ LITERATURY:

- 1) Čapková H. (2004) Pokec a ego. Čeština doma a ve světě. 2004, č. 1/2, 2004, str. 38-40.
- 2) Čechová M. a kol. (2000) Čeština- řeč a jazyk. 2. přepracované vydání. Praha: ISV nakladatelství. ISBN 80-85866-57-9
- 3) Čechová M., Chloupek J., Krčmová M., Minářová E. (1997) Stylistika současné češtiny. Praha: ISV nakladatelství. ISBN 80-85866-21-8.
- 4) Čmejrková S., Daneš F., Kraus J., Svobodová I. (1996) Čeština, jak ji znáte a neznáte. Praha: Academia. ISBN 80-200-0589-7.
- 5) Čmejrková S. (1997) Čeština v síti: Psanost či mluvenost? (O stylu e-mailového dialogu). Naše řeč. 1997, č. 5, str. 225-247
- 6) Čmejrková S. (2006) E-čeština. Čeština doma a ve světě. 2006, č. 1-4, str. 4-16
- 7) Daneš F. a kol. (1997) Český jazyk na přelomu tisíciletí Praha: Academia. ISBN 80-200-0617-6.
- 8) Králík J. (1997) Sloh ve věku počítačů. Naše řeč. 1997, č. 2, str. 57-63
- 9) Michálková B. (2006) Kterak najít na (inter)netě něco o (inter)netu aneb Kolísání koncovek maskulin neživotných v lokálu singuláru. Čeština doma a ve světě. 2006, č. 1-4, str. 132-136
- 10) Mžourková H. (2006) Postoje k pravopisu v diskusích na internetu. Čeština doma a ve světě. 2006, č. 1-4, str. 126-131

- 11) Petráčková V., Kraus J. (2000) Akademický slovník cizích slov. Praha: Academia. ISBN: 80-200-0982-5
- 12) Říhová M. (2006) Přezdívky na chatu. Čeština doma a ve světě. 2006, č. 1-4, str. 33-34
- 13) Schneiderová S. (1999) Naprosto totálně super. Čeština doma a ve světě. 1999, č. 2, str. 120-12
- 14) Vitochová K. (2000) Čeština na internetu. Diplomová práce. Filozofická fakulta Univerzity Karlovy. Ústav českého jazyka a teorie komunikace. 68 str.

Internetové (elektronické) zdroje:

- 1) Rydlo J., Psychologické aspekty chatování, dostupný z web. str.: <http://www.dobromysl.cz/scripts/detail.php?id=638>, text ve znění ze dne 3.10.2008
- 2) Žemličková G. (2007) Pravidla chování na internetu, dostupný z web. str.: <http://www.icm.cz/pravidla-chovani-na-internetu>, text ve znění ze dne 3.10.2008
- 3) Netetiketa /autorství neuvedeno-„Free encyklopedia“/, dostupný z web. str. <http://cs.wikipedia.org/wiki/Netiketa>, text ve znění dne z 3.10. 2008
- 4) Hambridge S. Pravidla chování v síti – NETIKETA, dostupný z web. str. <http://www.hoax.cz/cze/index.php?action=netiketa>, text ve znění dne z 3.10. 2008

- 5) Markovič Jan, Tajné služby by mohli kontrolovat soudci i ombudsman, zpravodajský sever hospodářských novin Ihned.cz, dostupný na web. str: http://domaci.ihned.cz/?article%5Bcomment%5D%5Bukaz_vsechny%5D=1&article%5Bcomment%5D%5Bart_id%5D=23898260&p=002000_d&article%5Bid%5D=23898260, ze dne 9.4.2008, text ve znění dne 7.11.2008
- 6) Sak P., Saková K. (2007) Jak Internet mění společnost, dostupný na web. str. <http://www.lupa.cz/clanky/zpusob-vyuzivani-osobniho-pocitace-a-internetu/>, text ve znění ze dne 4.10.2008
- 7) Schwarz, J., Skolková, L.(2005) Zpráva z konference Čeština na internetu. Ikaros [online]. 2005, roč. 9, č. 11, dostupný na web. str. na: <http://www.ikaros.cz/node/2048>, text ve znění ze dne 4.10. 2008
- 8) Kasík P.(2008) Webujeme: posíláme a čteme e-maily, dostupný na idnes.cz, resp. web. str.: http://technet.idnes.cz/webujeme-posilame-a-cteme-emaily-da8-/sw_internet.asp?c=A080129_010236_sw_internet_pak, text ve znění ze dne 13.10.2008
- 9) ShadoW (2007): Akronymy, text dostupný na web. str.: <http://akronymy.junbo.cz/>, text ve znění ze dne 18.10.2008
- 10) Heslo Internet, Otevřená encyklopedie Wikipedie, text dostupný na web. str.: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Internet>, text ve znění ze dne 25.10.2008
- 11) Heslo Emotikon, Otevřená encyklopedie Wikipedie, text dostupný na web. str.: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Emotikon> text ve znění ze dne 9.11.2008

- 12) Heslo Hoax. Otevřena encyklopedie Wikipedie, dostupné na web. str.
<http://cs.wikipedia.org/wiki/Hoax>, text ve znění ze dne 21.10.2008
- 13) heslo Chat, dostupný na web. str.: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Chat>,
text ve znění ze dne 10.10.2008
- 14) Heslo Přezdívka, text dostupný na web. str.:
<http://cs.wikipedia.org/wiki/Nick>, ve znění ze dne 20.10.2008
- 15) heslo Internetová diskuze, otevřená encyklopedie Wikipedie, text
dostupný na web. str.:
http://cs.wikipedia.org/wiki/Diskusn%C3%AD_f%C3%B3rum, text
ve znění ze dne 10.11.2008
- 16) The ICQ Story, text dostupný na web. str.:
<http://www.icq.com/info/icqstory.html>, ve znění ze dne 10.10.2008
- 17) web. str.: <http://usenet.jyxo.cz/microsoft.public.cs.server/0706/jak-forwardovat-odeslanou-postu-sbs-2003.html>, text ve znění ze dne
14.10.2008 (pro potřeby citace dostupného e-mailového dotazu)
- 18) KAB.CZ /INET /EMOTIKONY, text dostupný na web. str.:
<http://www.kab.cz/inet/emotikony.htm>, ve znění ze dne 9.11.2008
- 19) On-line Anglicko-český slovník dostupný na web. str.
www.slovník.seznam.cz
- 20) V textu použité iniciační repliky ze serveru Xchatu ze dne 22.10.2008,
dostupné na web. str. www.xchat.cz

- 21) diskusní příspěvek ze dne 22.10.2007, dostupný na web. str.
<http://www.root.cz/clanky/z-redakcni-schranky-10-2007/nazory/>, text
ve znění ze dne 7.11.2008
- 22) chatový příspěvek převzat z chatroomu „Počítačová poradna“ na
X.chatu ze dne 10.11.2008
- 23) diskusní příspěvek k článku „ČSSD na Zlínsku se spojila s ODS“, ze
dne 10.11.2008, text dostupný na web. str.
[http://aktualne.centrum.cz/domaci/podzimni-volby-2008/krajske-
volby/clanek.phtml?id=621760](http://aktualne.centrum.cz/domaci/podzimni-volby-2008/krajske-volby/clanek.phtml?id=621760)
- 24) dva diskusní příspěvky ze dne 23.10.2007, dostupné na web. str.
<http://www.root.cz/clanky/z-redakcni-schranky-10-2007/nazory/>, text
ve znění ze dne 7.11.2008
- 25) diskusní příspěvek dostupný na web. str.:
[http://www.moda.cz/Kategorie/Styl_a_trendy/20080307_Stare_Svate
bni_Zvyky.html](http://www.moda.cz/Kategorie/Styl_a_trendy/20080307_Stare_Svatebni_Zvyky.html), ze dne 14.8.2006, text ve znění 7.11.2008 (k článku
Chládkové I. (08/03/2008) „Co by měla mít nevěsta podle starých
zvyků).“
- 26) diskusní příspěvek k článku „Big Brother: Zatím si jen hrajou“,
z www.novinky.cz, ze dne 3.9.2005
- 27) diskusní příspěvek k článku „Při domovní prohlídce u Krejčíře vládl
neuvěřitelný chaos, na www.novinky.cz ze dne 22.6.2005
- 28) diskusní příspěvek k článku „Chudoba vám svědčí, řekl Klaus
vědcům“, na idnes.cz ze dne 21.6.2005

29) diskusní příspěvek k článku Iveta Bartošová je na dně! Proč?, na super.cz, ze dne 24.6.2005

30) diskusní příspěvky k článku „Žena z Trutnovska zatajila nález tiketu na 18 miliónů, hrozí jí osm let“, ze dne 10.11.2008, text dostupný na web. str.: <http://www.novinky.cz/clanek/154035-zena-z-trutnovska-zatajila-nalez-tiketu-na-18-milionu-hrozi-ji-osm-let.html>

31) diskusní příspěvek k článku „Paroubek připustil, že by mohl vést Sněmovnu“, ze dne 10.11.2008, dostupný na web. str: <http://www.novinky.cz/diskuse?id=153069&articleId=/clanek/154050-paroubek-pripustil-ze-by-mohl-vest-snemovnu.html§ionId=8&page=4>

32) dva diskusní příspěvky v rámci „Veřejného fóra s tématy různými“, dostupné na web. str.: <http://www.totem.cz/forum/read.php?f=3&i=40556&t=40556>, ve znění ze dne 12.11.2008

některé vybrané webové chaty

xko.cz (adresa: <http://www.xko.cz>)

xchat (adresa: <http://www.xchat.cz>)

chat.quick.cz (adresa: <http://www.chat.quick.cz>)

x-chat (adresa: <http://www.x-chat.cz>)

BigChat (adresa: <http://www.bigchat.cz>)

GigaChat.cz (adresa: <http://www.gigachat.cz>)¹²¹

¹²¹ Převzato z: Rydlo J., *Psychologické aspekty chatování*, dostupný z web. str.: <http://www.dobromysl.cz/scripts/detail.php?id=638>, text ve znění ze dne 3.10.2008